

РЕШЕНИЕ

№ 4122

гр. София, 20.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 07.02.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Мая Миланова, като разгледа дело номер **6804** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство по делото е по реда на чл.203 и следващите от АПК.

Делото е образувано по искова молба на П. М. Б., с ЕГН [ЕГН] с адрес в [населено място], с която е предявил срещу Българска народна банка със седалище [населено място], следните обективно съединени искове:

- 1)Иск за сумата от 209 715,78 лв. за обезщетение за причинени имуществени вреди, представляващи разликата между вложенията му в банкови депозити в Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност общо в размер на 405 715,78лв. и изплатения от Фонда за гарантиране на влоговете в банките депозит в размер на 196 000 лв., ведно със законната лихва върху главницата, считано от 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение. Тази искова претенция е мотивирана с неосъществен достатъчен надзор от страна на БНБ за спазване на изискванията за ликвидност и на конкретни разпоредби от Закона за кредитните институции, изложени са твърдения за напълно формални надзорни действия и неизвършени фактически действия и бездействия на БНБ при упражняване на административна дейност, а с постановяване на решението на БНБ за отнемане на лиценза на К. за ищеца са настъпили тежки последици, което било в нарушение на негови имуществени права, защитени от разпоредби на закона. Видно от исковата молба, тази претенция на първо място е основана на тезата, че БНБ като надзорна институция по закон има правомощие по чл.2, ал.6 от ЗБНБ за защита на интересите на вложителите.
- 2)Иск за сумата от 8 627 лв., представляващи обезщетение в размер на законната

лихва за забавено плащане на обезщетението за гарантирания депозит (в размер на 196 х.лв.) и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на завеждане на исковата молба - 18.06.2019г., до окончателното ѝ изплащане. Тази искова претенция е мотивирана с неизпълнение от страна на БНБ на задължението по чл.1 пар.3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, относно гарантиране на депозитите, изменена с Директива 2009/14/ЕО поради прякото директно действие на разпоредбата на посочената директива. БНБ като институция, която осъществява банков надзор, е следвало да изпълни задължението си по посочената разпоредба на директивата и установи, че К. е неспособна да изплаща депозити считано от 20.06.2014г., още на 30.06.2014г. БНБ е следвало да направи констатацията, че депозитите са неналични и на същата дата да предостави достъп до депозитите на ищеца. Още на 20 юни БНБ се е позовала на изчерпване на ликвидните средства на К., свободата и преценката на БНБ счита за ограничени от сроковете по посочената разпоредба от директивата и по-специално от изискването за установяване на неналичността в срок от 5 работни дни. В конкретния случай депозитите продължили да бъдат неналични в продължение на три месеца след първоначалната им неналичност. Претендира се, че взетото решение по своя преценка от БНБ за преустановяване на изпълнението на всички задължения, включително и по гарантираните депозити, нарушавало правото на ЕС, като не позволявало достъп на вложителите до гарантираните им депозити, който достъп бил защитен от директивата.

В исковата молба са посочени следните правни основания на предявените искове - чл.7 от Конституцията на Република България; чл.4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) във връзка с чл.203 и чл.204, ал.4 от АПК.

От фактическа страна ищецът се е позовал на издадените от УС на БНБ решения свързани с Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност (К.), а именно: Решение №73/20.06.2014г.; Решение № 114/16.09.2014г. и Решение № 138/6.11.2014г.

По всеки от исковете излага отделни аргументи. По исковата претенция за за обезщетение за причинени вреди в размер на 209 715,78лв. - разликата на д гарантирания размер на депозитите, са изложени правни основания за БНБ като надзорна институция, основани на следните разпоредби: чл. 2, ал.6 ЗБНБ, чл.79в ЗКИ във връзка с чл. 23, т.1 от Регламент (ЕС) №1093/2010, позовавал се е във връзка с тези разпоредби общо на Регламент (ЕС) № 575/2013 ; на чл. 103а от Закона за кредитните институции (ЗКИ), като излага, че в целия период преди 06.11.2014г. БНБ неправомерно не е осъществила резултативни фактически действия за изпълнение на чл.103, ал.2 ЗКИ, конкретно относно задължително налагане на допълнително капиталово изискване, като аргументира условията за това, предвидени в други разпоредби, счита, БНБ неправомерно не е осъществила резултативни фактически действия на преценка; В обобщение счита, че цитираните разпоредби са обективирали нормативно установени за БНБ задължения за конкретни фактически действия, които не са извършени и предприети в целия период преди 06.11.2014г., с оглед на което счита, че е реализиран фактическият състав на чл.204, ал.4 и следващите от АПК.

Относно финансово-икономическото състояние на банката, ищецът се е позовал на решенията на СГС и Софийски апелативен съд по несъстоятелността на К., конкретно Решение № 664/11.04.2015г. на САС по т.д.7549/2014г. относно определената с това решение начална дата на неплатежоспособността. Счита, че отрицателният капитал на

К. не се свързвал само с датата 20.06.2014г., съществували тенденции факти и обстоятелства преди това, в "целия период" преди 06.11.2014г. БНБ не е осъществявала резултативни фактически действия и засилен надзор нито за частична нито за цялостна оценка на активите на К., модела на стопанската дейност на Банката, правилата за управление на ликвидността на банката, съответно системния ликвиден риск ,рисковете за капиталовата адекватност, оценка на резултатите от надзорния преглед и оценката по чл.79в ЗКИ. Интересите на вложителите не били защитени. От Решение № 114/16.09.2014г. ,с което се задължават квесторите да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, и отчет за капиталовата адекватност на К. на базата на пълна оценка на активите и след извършване на съответни счетоводни операции. Счита, че в посоченото решение били обективирани обстоятелства, и застъпено становище от БНБ, което сочело, че при надзорния орган липсвала информация за дейността на К. и информация за изпълнение на лиценза на К. с оглед гарантиране на интересите на вложителите, а ако е имало - то те били изцяло формални. Позовава се на препоръката към БНБ и Фонда за гарантиране на влоговете в банките, дадена от Европейския банков орган. Също по натам изтъква довод, че БНБ като административен орган не е издала и нито едно рестриктивно решение или друг акт, или индивидуален административен акт, за да не се стигне до отрицателна стойност на собствения капитал на К., не били изпълнени императивни изисквания на нормативната уредба за ранна намеса, разпоредбите на чл.103а и чл.79в ЗКИ изисквали извършването на съответните предписани императивни фактически действия от БНБ за разлика от надзорните мерки по чл.103, ал.1 ЗКИ ,които изисквали правни действия във връзка с чл.103, ал.3 и ал.4 ЗКИ.

Разпоредбите на чл.103а вр. чл. 79в ЗКИ, както и чл.23 от Регламент 1093/2010 и Регламент 575/2013 (последният регламент посочен общо), предопределяли резултатни фактически действия и за реализиране на целите на чл.2, ал.6 ЗБНБ Изтъква, че едва с Решение № 94/31.07.2014г. издава задължителни указания на квесторите по чл.107, ал.3 ЗКИ. Изтъква и факта, че административното производство по отнемането на лиценза на К. започнало по искане на представителите на К., а не по инициатива на надзорния орган, който факт сам по себе си налагал извод за неефективността на осъществявания банков надзор. Позовава се на констатациите на Сметната палата , че за периода 2012г. - 2014г. банковият надзор на БНБ не е достатъчно ефективен за поддържане на ефективността на банковата система и за защита на интересите на вложителите. Изложени са общи данни за броя на кредитните институции, в които била извършена инспекция на място, определени банки не били обект на пълна инспекция през одитирания период и в рамките на две или три последователни години не е извършван контрол за проследяване на паричните потоци. Можело да се направи извода, че липсвали последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в БНБ. В пряка причинна връзка с извършени формални надзорни действия и неизвършени фактически действия и бездействия на БНБ са настъпилите за ищеца имуществени вреди, претендирани от ищеца.

Счита искът за допустим на основание засягането на правата от извършени/неизвършени фактически действия от БНБ. Също счита, че защитата на имуществени права на вложителите в последващото производство по несъстоятелност по Закона за банковата несъстоятелност (З.), не обуславя право на иск за обезщетение за вреди от ответника БНБ. в защита на вложителите: изтъква конкретно,

че в производството по несъстоятелност не била предвидена възможност за оздравяване на банка с отнет лиценз, въпросът за неплатежоспособността не се решавали в това производство; удовлетворяването е от имуществото на К. за сумите над гарантирания размер на вложителите, такова удовлетворяване не било налице към монета на исковата молба, което правело исковата претенция по ЗОДОВ изцяло допустима. Счита, че на практика с отнемането на лиценза на К. с решението на БНБ, за ищеца настъпили тежки последици, засягащи имуществените права, което нарушавало чл.6, параграф 1 от конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, чл.1,от Протокол 1 към Конвенцията, позовал се и на чл.47 от Хартата за основните права на ЕС.

Ищецът претендира по този иск, че неупражнените надзорни правомощия са довели до поставянето на К. под особен надзор, от друга страна посочва, че обстоятелствата, касаещи надзорното поведение на БНБ обуславяли пряката причинно-следствена връзка между надзорното поведение /респективно липсата на такова, действията и бездействия на надзорния независим орган БНБ и настъпилите имуществени вреди, на ищеца имуществените вреди на ищеца като вложител били обективен факт, също и поставянето на К. под особен надзор и обявяването ѝ в несъстоятелност, застрашаване на стабилността на банковата система и засягане на обществените отношения, свързани с функционирането на финансовата и банкова система на страната. В тази връзка счита, че следвало да се ангажира отговорността на надзорната институция БНБ по предявения иск.

На следващо място ищецът изтъква, че отговорността по ЗОДОВ е деликтна, наред с размера на обезщетението по чл.4 от същия закон, счита за приложим този закон и за отговорността на държавите-членки за вреди от нарушение на правото на ЕС, позовава се на съдебна практика на Съда на ЕС по делата С-6/90; С-9/90,С-224/01, С-173/03.

По исковата претенция за обезщетение в размер 8627 лева за периода от 30.06.2014 до 04.12.2014 г. - законната лихва за забавено плащане на гарантиран размер на депозита му в "К. АД - 196 000 лв., основава на неизпълнение от страна на БНБ на задължението по чл.1, пар.3, б. i) от Директива 94/19/ЕО. Счита, че тази разпоредба има пряко действие относно срокът за установяване на неналичен депозит. От това извежда твърдение за незаконосъобразно бездействие на БНБ, като е имала задължението по нормата на директивата да установи неналичните депозити. Счита, че още на 30.06.2014 г. е следвало да бъде осигурен достъп до гарантирания размер на депозита, доколкото К. е поставена под особен надзор на 20.06.2014 г., още на тази дата БНБ се е позовала на изчерпване на ликвидните средства на К.. Счита, че са налице преки вреди вследствие на неправомерно бездействие на БНБ, свободата ѝ на преценка била ограничена със срок за установяването на неналичен депозит, депозитите продължили да бъдат неналични още три месеца след първоначалната им неналичност. Освен това БНБ взела решение по своя преценка да преустанови изпълнението на всички задължения, включително и изпълнението на задълженията по гарантирани депозити, решение, което нарушавало правото на ЕС, при условие, че този достъп бил защитен от Директива 94/19 чрез обезпечаване на наличността на гарантираните депозити чрез съответната схема за гарантиране на депозитите, ако не е наличен пряк достъп до институцията, която държи депозита. позовава се на чл.4, пар.3 ДЕС, като изтъква, че държавите членки имали задължение да отстранят неправомерните последици от нарушението на общностното право. Счита, че

предпоставките за ангажиране на тази отговорност - нарушената норма да предоставя права на частно-правни субекти; нарушението да е достатъчно съществено; както и да е налице пряка причинно-следствена връзка между нарушението и причинените вреди.

Ищецът излага и съображения по допустимостта на исковите претенции, позовава се на съдебна практика на ВАС - Определение № 54/12.10.2015 г. по гр. д. 20/2015 г. на ВКС и ВАС. Изтъква, че БНБ е компетентният орган по чл.4, параграф 1, т.0 от Регламент (ЕС) №575/2013 г. на ЕП и на Съвета. Основната задача на надзора била да се увери, че Кредитните институции функционират по безопасен и разумен начин и притежавали достатъчен капитал и резерви за посрещане на рисковете, възникващи от дейността им, неизпълнено от БНБ била единственият орган, който регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки, за стабилността на банковата система и защитата на вложителите, което било основна цел на банковия надзор и за защита на вложителите. Задължението на БНБ било да се защити собствеността на вложителите, налагало да предприеме съответните фактически действия по надзор. Не приема тезата, че адекватни действия по защита на вложителите е отнемането на лиценза на банката. Счита, че тъй като БНБ действа като административен орган по смисъла на пар.1, т.1 ДР на АПК, то вредите били причинени от административна дейност на БНБ. Позовава се на ТР №5/10.12.2008г. на ВАС, на Решение № 67/02.02.2009г. на ВКС по гр.д.№269/2008г., на мотиви по Постановление № 9 на Пленума на ВС от 28.12.1966г. относно "при изпълнение". Изтъква доводи и относно причинната връзка - Определение № 5468/14.05.2015г. по адм.д. 4224/2015 г. на ВАС. ЗКИ не предвиждал специален начин на обезщетяване, който да изключи ЗОДОВ. Претендира също, че настоящият съд е компетентен, тъй като мястото на увреждане било в [населено място].

В съдебно заседание жалбоподателят не е представляван, взел е участие в съдебното производство чрез писмени изявления до съда - в становища от 20.08.2019 г. и от 26.07.2021 г. По указания на съда, в първото становище посочва, че не може да мотивира бездействие на БНБ по чл.204, ал.1 АПК, тъй като такова правно основание не е посочил, а второто становище е по доказателствата, които иска да бъдат събрани на основанието бездействие за упражняване на надзорни правомощия.

Ищецът ангажира пред съда само писмени доказателства, не е направил искане за присъждане на разноски по делото.

Ответникът - Българска народна банка, чрез адв. Г. от САК, в отговор на исковата молба, в ход по същество и в писмена защита оспори изцяло исковите, като претендира в обобщение следното:

Оспорва се пасивната процесуална легитимация на БНБ като ответник по реда на чл.1, ал.1 ЗОДОВ, единствената хипотеза на отговорност на БНБ била уредената по чл.79, ал.8 ЗКИ, липсвали отношения на власт и подчинение между БНБ и вложителите, по отношение на тях БНБ не осъществявала административна дейност - Определение на ВКС и ВАС №73/10.07.2015г. по адм.д. 59/2014г. По действащото през исковия период законодателство, до изменението с ДВ бр.62/14.08.2015г. на ЗБНБ и ЗКИ, единственият акт, който БНБ е компетентна да издаде по отношение на вложителите единствено решение за отнемането на лиценза на банката. Претендира недопустимост на исковите, тъй като действията, на които ищецът се позовава, са правни действия, след като са свързани с упражняване на правомощия на БНБ, следвало да се

квалифицират като актове, които първо трябвало да бъдат отменени. Ищецът неправилно тълкувал чл.7 от Конституцията. Счита, че искът за разликата над гарантирания размер на депозитите бил недопустим на основание чл.8, ал.3 ЗОДОВ, тъй като съществувал друг, установен в нормативен акт ред за обезщетяване, заявеният материален интерес съвпадал с този на кредитор с прието вземане в масата на несъстоятелността. Счита, че твърдяната вреда като разлика между размера на вложенията на ищеца в К. и изплатения депозит не е възникнала преди приключване на банковата несъстоятелност. Позовава се на практика на ВАС, която приема такива искове за недопустими - Определение №10121/28.09.2016г. по адм.д. 10131/2016г., Определение № 8825/14.07.2016г. по адм.д.№89039/2016г.

Акцесорният иск за законна лихва върху сумата от 209 715,78 лв. счита за недопустим, позовава се на чл.111, буква в) от Закона за задълженията и договорите, за тригодишната давност, доколкото претендира лихва за период с начална дата 20.06.2014г., а исковата претенция била заведена едва на 18.06.2019г. Отделно от това претендира, че този иск е неоснователен.

Също искът за разликата между вложенията на ищеца и изплатения гарантиран размер на депозитите, счита за неоснователен, тъй като за вложителите в К. не са настъпили вреди

Искът за лихвата счита за недопустим, тъй като съгласно Решение от 04.10.2018г. по дело С- 571/16, К., на Съда на ЕС, който изисквал да се издаде изричен акт за неналичност на депозитите по чл.1, пар.3, буква і от Директива 94/19, това следвало да се счита за правно действие, което изисква правен акт и съответно приложимост на чл.204, ал.1 АПК за допустимост на иска. Актът, породил твърдените вреди не бил обжалван по надлежния ред.Искът за лихвата бил предявен за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г., а исковата молба била подадена едва на 18.06.2019 г.

Ответникът се позовава на съдебната практика по делото Р., С-222/02 на СЕС, от което извежда, че Централната банка не може да носи отговорност съгласно правото на ЕС за лош или недостатъчен надзор спрямо депозантите в търговски банки. Позовава се и на подобни на чл.79, ал.8 ЗКИ разпоредби в други специални закони,: чл. 41 от Закона за Сметната палата; чл.18, ал.10 от Закона за Комисията за финансов надзор; чл.112, ал.4 от Закона за платежните услуги и платежните системи; чл.5, ал.3 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници; чл. 3, пар.12 от Директива 2014/59/ЕС - относно възможността да се ограничат отговорността на органа за реструктуриране, компетентния орган и съответния персонал за действие и бездействие при изпълнение на техните задължения. Въз основа на тези разпоредби прави извод, че доколкото тезата на ищеца е за небрежност - неполагане на дължимата грижа от страна на БНБ при изпълнението ѝ на надзорните функции, а законът изрично забранява такава отговорност на БНБ, искът се явявал неоснователен. Счита, че всякакви претенции, извън умишленото нарушение, то всякакви претенции за отговорност на БНБ от небрежни действия били и недопустими.

От изложението в исковата молба можело да се направи извод, че се твърдят нарушения във връзка с издаването на Решение № 138/06.11.2014г. , но ищецът не бил адресат на решението, всички административни актове на УС

на БНБ във връзка с К. от поставянето на банката под специален надзор до отнемането на лиценза ѝ за банкова дейност, са стабилни и законосъобразни административни актове. Евентуалната им преценка за законосъобразността им била недопустима по пътя на инцидентния контрол. Ищецът не е конкретизирал твърденията си за нарушение на ч.6 от Конвенцията и чл.47 от Хартата, определя като бланкетно и твърдението, че отнемането на лиценза на К. произтичали тежки за него последици.

По отношение на искът за лихвата за забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите счита, че не са настъпили вреди, тъй като на основание чл.119, ал.5 ЗКИ по влоговете на ищеца е била начислявана договорна лихва през целия период, през който К. е била поставена под особен надзор за периода, за който се иска присъждане на лихва, ищецът кумулирал доходност. Неоснователно било механичното калкулиране на вредите като равни на размера на обезщетението в размер на законната лихва по чл.86 ЗЗД. Приетото по т. 58 по делото К. отразявало принципа, че вредата следва да бъде конкретна неблагоприятна последица, която трябвало да бъде доказана, а не презюмирана. В исковата молба нямало твърдения и доказателства за такива вреди, посочват се конкретни примери за разходи, нито се твърдяло пропуснати ползи, в това число възможността да бъде вложена в друга банка при условията на същия лихвен процент. Счита за недопустимо да се пренася лихвата за забавено плащане по чл.86 ЗЗД, по договорни отношения спрямо настоящият иск, тъй като той касае деликтно основание и обвързването на размера на твърдяната вреда със законната лихва по чл.86 от ЗЗД, било напълно несъстоятелно, нямало пряка договорна връзка между ищеца и БНБ. Дори и да е имало основание БНБ да издаде акт за неналичност на депозитите, то невярно се твърди, че ищецът търпял вреди от 30.06.2014г. През процесния период ФГВБ имал правомощие да започне изплащането на депозити само ако е отнет лицензът за банкова дейност. - чл.23, ал.1 ЗГВБ. Позовава се на срокът от 20 работни дни от датата на решението за отнемане на лиценза, след който да започне изплащане на депозитите, този срок изтичал на 25.07.2014г. Изтъква и обстоятелството, че към тази дата ФГВБ не е имал възможност да започне изплащане на гарантираните депозити поради недостиг на средства, поради това нито към 30.06.2014 г. нито към 25.07.2014г. ФГВБ не е имал възможност да започне изплащане на гарантираните депозити и независимо от поведението на БНБ, обективно не е имало как ищецът да получи достъп до гарантирания размер на депозитите си преди 04.12.2014г., в това число се позовава и на отпуснат на 03.12.2014 г. заем на Фонда от правителството.

Ответникът ангажира пред съда писмени доказателства и съдебно-икономическа експертиза, претендира присъждането на разноски претендира присъждането на разноски.

В съдебно заседание и в ход по същество ответникът чрез адв. Г. от САК оспори изцяло исковите претенции и поддържа изяло отговора на исковата молба. В писмена защита излага допълнителни доводи, основани на Решение от 25.03.2021г. по преюдициално дело С-501/18, ВТ, на Съда на ЕС, като излага доводи в идентични насоки - БНБ не е компетентен орган към процесния период, неналичността на депозитите трябва да се установи с

изричен акт; БНБ не е имала материална компетентност да установи неналичност на депозитите; относно обявената с решението на СЕС препоръка на ЕБО за невалидна, доколкото приравнява решението на БНБ за поставянето на К. под особен надзор на решение за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, пар.3, буква i) от Директива 94/19; не била налице причинно-следствена връзка между твърденията за настъпил вредоносен резултат, ако такъв се приеме въобще, и твърденията за бездействие на БНБ; поддържа възражението относно периода след решението за отнемането на лиценза на К. и връзката с БНБ. Що се касае до първия иск - за разликата над гарантирания размер на депозитите, се позовава на приетото в решението по дело С-501/18 СЕС; БНБ не извършва административна дейност спрямо ищеца, надзорните правомощия се осъществявали спрямо поднадзорните й лица, липсвали отношения на власт и подчинение между БНБ и третите лица, включително и вложителите в банката, а това означавало, че по отношение на тях БНБ не осъществявала административна дейност. Според съдебната практика Съда на ЕС и на националния съд, ищецът следвало да докаже, че действително е претърпял вреди, претендира, че такива не са настъпили, тъй като ищецът признавал, че салдата по сметките му са включени служебно в списъка на вземанията на кредиторите от К. към масата на несъстоятелността.

Ищецът продължавал да е собственик на паричните си средства, бил включен и в четирите изготвени до момента сметки за разпределение, посоченият начин на удовлетворяване на кредиторите на банка в несъстоятелност бил законово регламентиран и БНБ не участвал в него, поради това БНБ не можело да отговаря за това кога, как и колко от вземането на кредиторите ще бъде изплатено. Позовава се на съдебна практика на ВАС в този смисъл - Решение № 295/13.01.2022 г. по адм.д. 8755/2019 г. на ВАС, както и решенията по делата 9994/2019 г., №5506/20203553/20207704/2021 г. на ВАС и на други административни съдилища. Изложени са и съображения в писмената защита за неоснователност на иска на основание чл. 63-65 и чл.120 от ДФЕС, както и по чл.17 от Хартата за основните права на ЕС. Изтъква и довод, че към датата на налагането на мерките -20.06.2014 г. от БНБ, К. вече е била неплатежоспособна, целта на мерките е била за запазване на кредитната институция, позовава се на т.107-1-8 от Решението по делото ВТ, С-501/18 във връзка с чл.17 и чл.52 от Хартата. Също действията на БНБ не били в нарушение на чл.1 от Протокол 1 към ЕК за правата на човека. БНБ не можело да се счита за държавен орган по смисъла на тази норма от конвенцията, между БНБ и депозантите нямало преки правоотношения. Позовава се и на чл.119 ЗКИ- относно олихвяването на влоговете на ищеца през целия период на особения надзор. Поддържа, че има право на разноски, позовава се на Определение №2/20.04-2021г. по тълкувателно дело №1/2019г. на ОСС на ГК на ВКС и ОСС на I и II колегии на ВАС, като счита, че правилото на чл.10, ал.4 ЗОДОВ, прието с изменение на закона, обнародвано ДВ брой 94 /2019г., въпреки пар.6 ПЗР на ЗИД ЗОДОВ, следвало да се прилага и за заварените дела.

Ответникът претендира разноски по списък - за адвокатско възнаграждение в размер на 11 804,02 лв.представя доказателства за плащането му.

ПРОКУРОРЪТ - в ход по същество застъпи становище за неоснователност на исковата претенция.

По делото са приети писмените доказателства, представени от страните, изслушано е и заключение на вещо лице по съдебно-икономическа експертиза.

Административен съд София-град, Първо отделение, 12 състав, като обсъди доказателствата по делото, взе предвид доводите и възраженията на страните, от фактическа и правна страна приема следното:

По фактите, относими към качеството на вложител в К. на ищеца

Тези факти се установяват от приложените към исковата молба договори - рамков договор и три анекса, писма на К. и допълнително представени извлечения от сметките на ищеца за целите на експертизата, както и от съдебно решение №1173/14.05.2018г. на Софийски апелативен съд, постановено по търговско дело № 6673/2017г. , представено към исковата молба и допълнително копие от стр. 1 и 4 от него на лист 194/195 от делото, както и от изслушаното по делото заключение на вещото лице по съдебно-икономическа експертиза.

Заключението на вещото лице е дало отговор на поставените въпроси, в изпълнение на изискването по т.114 от решението по делото К. - Решение на Съда (пети състав) от 4 октомври 2018 г. по Дело С-571/16, Н. К., на съда на ЕС. Съгласно посочената точка от решението :

"Трето, обстоятелството, че депозитът на ищеца в главното производство е изплатен ведно с дохода от лихви, начислени включително за периода от 20 юни 2014 г. до 6 ноември 2014 г., има отношение към твърдяната от г-н К. вреда, а не към наличието на достатъчно съществено нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19."

Заключението на вещото лице е относимо към вторият иск - за законната лихва за забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите на ищеца. Вещото лице е изчислило както начислените договорни лихви за исковия период, така и тези, относими към гарантирания размер на депозитите, като е съобразило с каква сума от всяка сметка на ищеца е участвала при формирането на гарантирания размер на депозитите на ищеца. Разликата между наличността по сметката, капитализираната лихва и салдото към 06.11.2014г., представлява сумата от сметката, която е изплатена на ищеца като част от гарантирания размер на депозитите му.

За да изготви заключението си, вещото лице се е позовало на допълнително представени от ищеца доказателства - извлечения от банковата му сметка за начислените лихви за периода 01.01.2014г. - 06.11.2014г., за салдата преди и след капитализиране на лихвата през 2014г., които данни изцяло съвпадат с посоченото на стр.4 от мотивите на съдебно решение № 1268/29.10.2017г. на СГС по търговско дело № 3736/2016г., лист 4 от него, обсъдено по-горе.

На 20.12.2012 г. между К. от една страна и ищеца, от друга страна, е сключен

Рамков договор за платежни услуги за потребители, към който са сключени и три анекса както следва:

1.Анекс № 134034 от 10.12.2014г., по силата на който К. е открила на ищеца сметка в щатски долари за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 5 от него, К. олихвява депозираната сума по текущ годишен лихвен процент, в зависимост от размера на депозираната сума, като той достига 6.5 % при депозит над 25 000 щатски долара.

Също съгласно чл.5, ал.2 от анекса, Банката олихвява и изплаща лихва еднократно в края на всяка календарна година, размерът на лихвата се изчислява на база 30/360 , всеки месец се смята за 30 дни а годината с 360 дни.

Видно от писмо от К. - от дата 10.01.2022г., л.180 от делото, по сметката на ищеца в щатски долари към 30.06.2014г., и към 26.07.2014г. салдото е в размер на 2000,00 U., по тази сметка е осчетоводена лихва на 06.11.2014г. в размер на 40,33 U., съгласно писмо на К. от 04.11.2021г., лист. 172 от делото.

Видно от Писмото на К. от 10.01.2022г., лист 180 от делото, салдо по тази сметка на 06.11.2014г. - след капитализиране на лихви и изпращане на информация за ФГВБ, е в размер на 1054,77 U.. С тази сума, олихвена допълнително към 22. 04.2015г., ищецът е кредитор в масата на несъстоятелността.

По тази сметка е осчетоводена лихва на 06.11.2014г., която е в размер на 15,06 щатски долара за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. и в размер на 13,11 щатски долара за периода от 30.06.2014г. до 06.11.2014г., видно от писмо на К. от 04.11.2021г. , конкретно таблицата на лист 173 от делото.

От данните за този депозит: 2000,00 U. - салдо преди капитализиране на лихва; 40,30 U., капитализирана лихва на 06.11.2014 г.; 2043,30 U. - салдо след капитализиране на лихва - наличност на 06.11.2014 г.; остатък 1054,77 U.. по сметката след изпращане на информация за ищеца до ФГВБ и с което салдо ищецът е кредитор в масата по несъстоятелността. Разликата в размер на 985,56 U. (2043,30 минус 1054,77), от този депозит участва в сумата, подадена за ищеца до ФГВБ.

Сумата от 985,56 U. вещото лице по делото е взело предвид при отговора на въпроса какъв е размерът на договорната лихва, включена в размера на изплатения на ищеца гарантиран размер на депозита му.

2.Анекс № 91421 от 20.12.2012 г., по силата на който К. е открила на Ищеца сметка в евро за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 5 от него, К. олихвява депозираната сума по текущ годишен лихвен процент, в зависимост от размера на депозираната сума, като той достига 7.5 % при депозит над 25 000 евро.

Видно от писмо от К. - от дата 10.01.2022г., л.180 от делото, по сметката на ищеца в Е. към 30.06.2014г., и към 26.07.2014г. салдото е в размер на 135 846,38 E..

По тази сметка е осчетоводена лихва на 06.11.2014г., която е в размер на 1603,74 евро за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. и в размер на 11320,73 евро за периода от 30.06.2014г. до 06.11.2014г. видно от писмо на К. от 04.11.2021г. , конкретно таблицата на лист 173 от делото.

От данните за този депозит: 135 846,38 Е., - салдо преди капитализиране на лихва; 6784,13 Е., капитализирана лихва на 06.11.2014г.; 142 630,51 Е. - салдо след капитализиране на лихва - наличност на 06.11. 2014 г.; остатък 73734,33 Е.. по сметката след изпращане на информация за ищеца до ФГВБ и с което салдо ищецът е кредитор в масата по несъстоятелността.

Разликата в размер на 68 896,18 Е. (142 630,51 минус 73734,33), от този депозит участва в сумата, подадена за ищеца до ФГВБ.

Сумата от 68 896,18 Е. вещото лице по делото е взело предвид при отговора на въпроса какъв е размерът на договорната лихва, включена в размера на изплатения на ищеца гарантиран размер на депозита му.

3.Анекс № 105281 от 29.04.2013 г., по силата на който К. е открила на ищеца сметка в лева за съхранение на пари при условията на безсрочен депозит "плюс". Съгласно чл. 5 от него, К. олихвява депозиранията сума по текущ годишен лихвен процент, в зависимост от размера на депозиранията сума, като той достига 8.25 % при депозит над 100 000 лева.

Видно от писмо от К. - от дата 10.01.2022 г., л.180 от делото, по сметката на ищеца в лева към 30.06.2014г., и към 26.07.2014 г. салдото е в размер на 117853,96 лева.

По тази сметка е осчетоводена лихва на 06.11.2014 г., която е в размер на 1356,96 лева за периода от 20.06.2014 г. до 06.11.2014 г. и в размер на 1086,88 лева за периода от 30.06.2014 г. до 06.11.2014 г., видно от писмо на К. от 04.11.2021 г. , конкретно таблицата на лист 173 от делото.

От данните за този депозит: 117 854,00 лева салдо преди капитализиране на лихва; 5712,69 лева капитализирана лихва на 06.11.2014 г.; 123 566,70 лева - салдо след капитализиране на лихва и наличност на 06.11.2014 г.; остатък 63 879,07 лева по сметката след изпращане на информация за ищеца до ФГВБ и с което салдо ищецът е кредитор в масата по несъстоятелността.

Разликата в размер на 59 687,63 лева (123 566,70 минус 63 879,07), от този депозит участва в сумата, подадена за ищеца до ФГВБ.

Сумата от 59 687,60 лева вещото лице по делото е взело предвид при отговора на въпроса какъв е размерът на договорната лихва, включена в размера на изплатения на ищеца гарантиран размер на депозита му.

Вещото лице е дало отговори за размера на начисляваната договорна лихва по депозитите на ищеца в проценти, при приложението на Решение № 2/30.06.2014 г. на УС на БНБ за намаляване до средните такива на лихвените проценти, прилагани от К. за депозитите. Така до 30.06.2014г. договорните лихви по депозитите на ищеца са следните : в щатски долари - 3,50%, в евро - 2,59% и в лева 8,25 %, а считано от 01.07.2014г. : по депозита в щатски долари - 1,86%, по депозита в евро - 2,74% и по депозита в лева - 2,59%

В заключението е дало отговор на въпроса и за договорната лихва в лева изчислена върху сумата от 196 000 лв. при прилагането на съответния процент:

-за периода от 26.07.2014г. - 06.11.2014г. - 1460,22 лева

-за периода от 26.07.2014г. до 04.12.2014г. - 1929,36 лв., като за последното изчисление вещото лице е посочило, че тази лихва представлява само

изчисление, без да е съобразена с действително начислената и отнесена в масата на несъстоятелността.

Вещото лице е дало заключение за договорната лихва, изчислена върху съответната част от всеки от трите депозити на ищеца, която част участва при формирането на общата сума на гарантирания размер, е дадена в изчислителна таблица на лист 4 от заключението, стр.185 от делото, като данните са следните :

1) за депозита в щатски долари, върху сумата от 985,56 U. вещото лице е приложило лихвен процент в размер на 1,86 за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г. вещото лице е дало изчисление, че лихвата е в размер на 5,33 щатски долара.

Въз основа на данните по таблица на вещото лице, при обратното изчисление - по правилото под сто (идентично на изчисленията при данъка върху добавената стойност), е видно, че при приложение на дневния лихвен процент -0,000052 и броя на дните в периода -104, е видно, че сумата от 985,56 U., включва 5,30 U. лихви и главница 980,26 U. или сумата $985,56 U. = 980,26 U. + 980,26 U. \times 0,000052 \times 104 = 980,26 USD$ главница + 5,30 U. договорна лихва за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г.

2) за депозита в евро, върху сумата от 68 896,18 евро, при лихвен процент 2,74, за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г. вещото лице е дало изчисление, че лихвата е в размер на 544,56 евро

Въз основа на данните по таблица на вещото лице, при обратното изчисление - по правилото под сто (идентично на изчисленията при данъка върху добавената стойност), при приложение на дневния лихвен процент -0,000076 и броя на дните в периода -104, е видно, че сумата от 68 896,18 евро включва 540,28 евро лихви и главница 68 355,89 евро или сумата $68 896,18 \text{ евро} = 68 355,90 \text{ евро} + 68 355,90 \text{ евро} \times 0,000076 \times 104 = 68 355,90 \text{ евро}$ главница + 540,28 евро договорна лихва за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г.

3) за депозита в лева, върху сумата от 59 687,60 лева, при лихвен процент 2,59, за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г. вещото лице е дало изчисление, че лихвата е в размер на 446,60 лева.

Въз основа на данните по таблица на вещото лице, при обратното изчисление - по правилото под сто (идентично при изчисленията на данъка върху добавената стойност), е видно, че в сумата от 59 687,60 лв., при приложение на дневния лихвен процент -0,000072 и броя на дните в периода -104, е видно, че сумата от 59 687,60 лв. включва 443,62 лв. лихви и главница 59 243,98лв. или сумата $59 687,60 \text{ лв.} = 59 243,98 \text{ лв.} + 59 243,98 \text{ лв.} \times 0,000072 \times 104 \text{ дни} = 59 243,98 \text{ лв.}$ главница + 443,62 лв. договорна лихва за периода от 26.07.2014г. до 06.11.2014г.

Следователно, От данните в заключението на вещото лице най-общо следва, че за периода на особения надзор, в това число и за по-малкия период от 26.07.2014г. до 06.11.2014г., на основание чл.119, ал.5 (отм.) ЗКИ е начислявана договорна лихва в съответния приложим размер, като на 06.11.2014г. начислената лихва към тази датата е осчетоводена по сметките

на ищеца и капитализирана, като вземането му от банката - кредитното салдо по трите му сметки, включва както главница, така и лихва във всяка единица във съответната валута.

В удостоверението на К. АД лист 173 от делото е вписано потвърдено вземане на ищеца по чл.66, ал. 7, т.1 от З. с размер на 66 564,26 лева ,с което ищецът е бил включен в списъка на приетите от синдика на К. вземания, по които не са направени възражения, обявен в Търговския регистър и с поредност на удовлетворяване по чл.94, ал.1, т.4 от Закона за банковата несъстоятелност. Също е удостоверено, че ищецът е включен и под № 117 в списъкът по чл.66, ал.7, т.2 от З. с второ, уважено от съда вземане, след което общото прието вземане на ищеца е в размер на 209 715,78 лева.

Ищецът първоначално е бил включен в този списък с вземане в размер на 66 564,25 лв. - видно от списъка на лист 31 от делото. Подал е възражение за разликата до пълният размер от 209 715,78 лева на вземанията му от К., по което е образувано търговско дело № 3736/2016г. на СГС. Със съдебно решение № 1268/29.10.2017г. на СГС по търговско дело № 3736/2016 г., лист 4 от него, образувано по писмено възражение на ищеца по чл.66, ал.6 З.. Посоченото решение е отменено и вместо него с Решение №1173/14.05.2018 г. по търговско дело № 6673/2017 г. е признато за установено възражението на ищеца срещу решението на синдиките по отношение на непризнато вземане на ищеца от К. в размер на 143 152,52 лв.

Допълнително по делото са представени извлечения от частични сметки за разпределение на налични суми между кредиторите в масата на несъстоятелността - лист 137 -144 от делото. Видно от същите, ищецът е включен в частичните сметки от 02.03.2017 г.; от 25.04.2017 г.; от 24.08.2020 г. и частична сметка от 17.02.2021 г. - общо четири частични сметки. Видно от извлеченията, представени по делото в частта за ищеца, същият е включен в сметките съответно със следните суми: **7 357,18 лв.; 7 522,14 лв.; 5 764,78 лв. и 3 399,62 лв.** или общо **24 043,72 лв.** Частичните сметки са обявени публично от синдиките на сайта на К..

Следователно, за вземането си над размера на гарантираните депозити - 196 000 лв., ищецът, има качеството на кредитор в производството по несъстоятелност на К. (АД) в несъстоятелност, което вземане - като част от кредитното салдо по трите депозита, формирано след осчетоводяване и капитализиране на договорни лихви, също включва както главници, така и капитализирани договорни лихви. Същото вземане ищецът претендира и от държавата като обезщетение за вреди и в цялост.

Частичните сметки за разпределение са обявени в Търговския регистър по партидата на К. АД (н), ЕИК[ЕИК]. При свободен достъп до регистъра публично е обявено и изплащането на сумите по всяка от частичните сметки. Така изплащането по първата частична сметка е от 09 май 2019г. и приключва с изтичането на 5-годишен давностен срок с начало от същата дата, идентично изплащането на вземанията на кредиторите по втората частична сметка е с начало 8 септември 2020 г., по четвъртата частична сметка - 30 март 2021 г. Публично е обявена и банката, чрез която кредиторите, в това число и ищеца, могат да получат вземанията си - клоновете на [фирма] и в

рамките на работното време.

След набиране на достатъчно парични средства в масата на несъстоятелността, синдикът на К. АД (н) е задължен да състави следваща сметка за разпределение на суми в съответствие с Глава VIII Закона за банковата несъстоятелност. Към момента на приключване на устните състезания по делото, са обявени само посочените по-горе четири сметки за разпределение.

Следователно, за вземането си над размера на гарантираните депозити ищецът, има качеството на кредитор в производството по несъстоятелност на К. (АД) в несъстоятелност, което вземане - като част от кредитното салдо по трите депозита, формирано след осчетоводяване и капитализиране на договорни лихви, също включва както главници, така и капитализирани договорни лихви.

Вземането си от масата на несъстоятелността на К., ищецът претендира и от държавата като обезщетение за вреди по първия предявен иск по делото. Видно е от четирите частични сметки, че ищецът е имал възможността към датата на устните състезания да получи общо **24 043,72 лв.** Ищецът е имал възможността да се ползва от датите, обявени за изплащане по всяка от частичните сметки. Опровергано е и твърдението му, че няма реални възможности да бъде възстановена в патримониума на ищеца, на което се и основава процесният иск за вреди.

Следователно, за частта от исковата претенция до размера на **24 043,72 лв.**, ищецът в едно и също качество - депозант в К., претендира сумата на двойно основание - като обезщетение за вреди (деликт) от Държавата, и по силата на договорно (облигационно) правоотношение в качеството му на кредитор в производството по несъстоятелност, същият най-малкото е поканен да получи плащане по четирите частични сметки на същата сума.

За остатъка от сумата - в размер на **185 672,06 лв.**, до пълния размер на първия иск - в размер на 209 715,78 лв., ищецът продължава да бъде кредитор в производството по несъстоятелност на К..

Правна преценка на съда

По правното основание на исквете за отговорност на Държавата за вреди

Ищецът е посочил като правно основание на исквите претенции общо чл.1, ал.1 ЗОДОВ, както и чл.4, пар. 3 от Договора за ЕС, в която връзка съдът съобрази следното:

Съгласно разпоредбата на чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица постановени при или по повод изпълнение на административна дейност.

Искът по чл.4, пар.3 ДЕС, следва да може да бъде разгледан на основание приложимите разпоредби на националното право. Така съгласно даденото тълкуване по т.6 от диспозитива на решението по преюдициално дело С-501/18, настоящият съд не е длъжен да квалифицира служебно исковата

претенция като такава по разпоредбата на договора, „стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза в подкрепа на този иск.“

Съгласно чл.203, ал.3 АПК, нова разпоредба, приета с ДВ брой 94/2019г., по реда на тази глава –Глава единадесета „Производства за обезщетения“ по АПК, се разглеждат и исковите за обезщетения за вреди причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на ЕС. По реда на производството за обезщетения по АПК, се разглеждат и исковите за обезщетения за вреди, причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на Европейския съюз - чл.203, ал.3 АПК.

Отговорността на държавата за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия при или по повод административна дейност, съответства на отговорността, уредена по правото на ЕС в чл.340, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз. По силата на същата разпоредба, в случай на извъндоговорна отговорност Съюзът в съответствие с основните принципи на правото, които са общи за държавите членки, е длъжен да поправи вредите, причинени от неговите институции или служители при изпълнението на техните задължения.

Следователно, приложимите разпоредби на националното право не са пречка настоящият съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на ЕС, като съдът следва да приложи стандартите за извъндоговорната отговорност на ЕС. Извъндоговорната отговорност по правото на ЕС за вреди се подчинява на определени условия, установени чрез тълкуване на правото на ЕС от Съда на ЕС, най-общо следните:

Според практиката на Съда, с оглед на гарантиране на правната сигурност и на доброто правораздаване, за да са допустими исковата молба или жалбата, е необходимо съществените правни и фактически обстоятелства, на които те се основават, да следват поне обобщено, но по логичен и разбираем начин от текста на самата искова молба или жалба. По-конкретно, за да бъдат изпълнени тези изисквания, искова молба или жалба, целяща поправяне на вреди, за които се твърди, че са причинени от институция на Съюза, трябва да съдържа данни, които позволяват да се определят действията на институцията, на които ищецът или жалбоподателят се позовава срещу нея, причините, поради които той счита, че съществува причинно-следствена връзка между тези действия, и вредата, която твърди, че е понесъл, както и характерът и размерът на тази вреда (вж. решение от 7 октомври 2015 г., А. и др./ЕЦБ, -79/13, ЕУ:Т:2015:756, т. 53 и цитираната съдебна практика).

По основанията, въз основа на които е допустимо да бъде ангажирана извъндоговорната отговорност за вреди по правото на ЕС :

Съгласно постоянната съдебна практика за ангажирането на извъндоговорната отговорност на Съюза за неправомерно поведение на неговите органи, по смисъла на горепосочената разпоредба, трябва

кумулятивно да са налице три условия, а именно неправомерност на поведението, в което се упреква институцията, наличие на вреда и на причинно-следствена връзка между твърдяното поведение и претендираната вреда – така решенията по делата В. и Г./Комисия, С-35/98Р, ЕУ:С:2000:361, т.39-42, F. и др./Съвет и Комисия, С-120/06Р и С-121/06Р, ЕУ:С:2008:476, т.106 и т.164-166; E. D. / Комисия, Т-297/12, ЕУ:Т:2014:888, т.28.

Също според съдебната практика, условието неправомерното поведение на институция, изисква да е установено достатъчно съществено нарушение на правна норма, която има за цел да се предоставят права на частноправни субекти – така решенията по делата В., т.42-43 и F., т.173, цитирани по-горе. Единствено неправомерно поведение на институция, което води до подобно достатъчно съществено нарушение, може да ангажира отговорността на Съюза. Решаващият критерий, за да се приеме, че нарушението на правото на Съюза е достатъчно съществено, е наличието на явно и сериозно несъблюдаване от институция на границите, които са наложени на нейното право на преценка - така решението по делото В., т.43 цитирано по-горе. Според Съда на ЕС, режимът в областта на извъндоговорната отговорност на Съюза взема предвид по-конкретно сложността на ситуациите, които трябва да се уредят, трудностите, свързани с прилагането или тълкуването на правните текстове, и по-специално свободата на преценка, с която разполага авторът на оспорвания акт – така решенията по делата В., т.40, цитирано по-горе, Комисия /С. и Т., С-312/00 Р, ЕУ:С:2002:736, т.52; Комисия/F. М., С-472/00, ЕУ:С:2003:399, т.24.

По отношение на условието за наличие на вреда, отговорността на Съюза може да бъде ангажирана само ако ищецът наистина е претърпял „реална и сигурна“ вреда. В тази връзка ищецът е длъжен да представи убедителни доказателства пред съда на Съюза, за да се установят наличието и размерът на подобна вреда (така в решенията по делата S. S. integral / Комисия, С-481/07Р, ЕУ:С:2009:461, т.36; I. и др./Комисия, Т-88/09, ЕУ:Т:2011:641, т.25.

Що се отнася до условието за наличие на причинно-следствена връзка, то е изпълнено, когато съществува непосредствена връзка като между причина и следствие между допуснатата от въпросната институция неправомерност и претендираната вреда — връзка, която ищецът трябва да докаже. Съюзът може да носи отговорност само за вреди, произтичащи достатъчно пряко от неправомерното поведение на съответната институция – решението по делото Y. T. ve O. S. ve T./Съвет и Комисия, С-255/06, ЕУ:С:2007:414, т.61.

Основанията за отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС са припомнени и по т.113 от решението по преюдициално дело С-501/18 от Съда на ЕС: "увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно: предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда."

Що се касае до допустимостта на процесния иск, относно изискването вредата да е действителна и сигурна, във връзка с отговора по т.5 от диспозитива на

решението по преюдициално дело C-501/18 Съдът на ЕС, във връзка с иск като процесния - т.124 -126 от решението, Съдът на ЕС е попосочил, че тъй като обезщетението за вреди на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза трябва да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на правата им, националните съдилища имат основание да следят за това защитата на гарантираните от правния ред на Съюза права да не води до неоснователно обогатяване на оправомощените лица (т.125 от цитираното решение). Съдът припомня в т.126 от решението, че правото на обезщетение за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на ЕС, следва да дава възможност за предявяване на иск за отговорност, основаващ се на настъпването на непосредствено предстоящи и предвидими в достатъчна степен на сигурност щети, дори ако точният размер на увреждането все още не може да бъде изчислен.

Що се касае до условието по националното право, актовете на БНБ, от които ищецът счита, че търпи вреди, да са отменени като незаконосъобразни по предвидения за това ред - чл.204, ал.1 АПК, при идентични обстоятелства, като тези на ищеца по делото - вложителите нямат правен интерес да ги оспорват и същите са влезли в сила, по същото преюдициално дело по т.120 от решението и от отговора по т.5 от диспозитива е дадено тълкуване, че подобно условие може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите, когато на практика няма възможност за отмяната на действието или бездействието, от което са настъпили вредите или тази възможност е силно ограничена и следователно не е разумно да се налага такова условие на увреденото лице.

На основание отговора по 5-ти въпрос от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18, доколкото ищецът твърди конкретен размер на вредите, основан на егово безспорно вземане от кредитна институция, както и даденото тълкуване за недопустимост на изискването актовете на БНБ, от които се твърди, че произтичат вредите - в случая бездействия, да са отменени по надлежния ред, то исквете следва да се приемат за допустими.

Правилото по чл.79, ал.8 от Закона за кредитните институции относно отговорността на БНБ само за вреди от умишлено поведение, съставлява ограничение за отговорността на БНБ и дали въвежда друг ред за обезщетяване, настоящият състав на съда намира, че отговорът на тези въпроси е отрицателен и е даден с отговора на пети въпрос, второто тире от диспозитива на решението по делото ВТ, C-501/18 на СЕС:

"5) Правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че:

-(...)

– не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган,

-(...)."

Следователно, настоящият съд следва да остави неприложена в казуса по

делото, като недопустима от правото на ЕС, разпоредбата на чл.79, ал.8 ЗКИ.

По иска ангажиране на отговорността на държавата за вреди поради неупражнен или слаб надзор от БНБ по отношение на К.

Ищецът претендира обезщетение за имуществени вреди сумата от 209 715,78 лв., която сума е идентична с вземането му като кредитор от масата и несъстоятелността на К. АД в несъстоятелност, ведно със законната лихва върху главницата, считано от 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение.

Към момента на приключване на устните състезания по делото, ищецът е имал възможността към датата на устните състезания да получи общо **24 043,72 лв.** по четирите сметки за разпределение на парични суми. Опровергано е твърдението му, че няма реални възможности да бъде възстановена в патримониума на ищеца, на което се и основава процесният иск за вреди. За остатъка от сумата - в размер на **185 672,06 лв.**, до пълния размер на първия иск - в размер на 209 715,78 лв., ищецът продължава да бъде кредитор в производството по несъстоятелност на К..

Видно от исковата молба, тази претенция на първо място е основана на тезата, че БНБ като надзорна институция по закон има правомощия по чл.2, ал.6 от ЗБНБ, което включва защита на интересите на вложителите. Задълженията по за банков надзор неправомерно не били изпълнени от БНБ. Конкретно са развити доводи по отношение спазване на изискванията за ликвидност и на конкретни разпоредби от Закона за кредитните институции, изложени са твърдения за напълно формални надзорни действия и неизвършени фактически действия и бездействия на БНБ при упражняване на административна дейност, а с постановяване на решението на БНБ за отнемане на лиценза на К. за ищеца са настъпили тежки последици, което било в нарушение на негови имуществени права, защитени от разпоредби на закона.

Съгласно чл.2, ал.6 ЗБНБ: Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита на вложителите".

Според ищеца почти всички надзорни функции на БНБ по отношение на другите банки, касаят и защитата на вложителите, съответно при нарушаване на задължение за пруденциален надзор над КИ, вложителите в същата КИ имат право на иск за вреди. Тези правни доводи не се споделят, тъй като не намират никакво основание в приложимото право за защитата на вложителите в КИ, по следните съображения:

1. На първо място, следва да се разграничава правният интерес на вложителите от интересите на самата кредитна институция. Правният интерес на ищеца като вложител се свежда единствено до легитимното му очакване да получи вложенията си в К., само част от които са гарантирани от държавата.

Удовлетворяването на вземанията на ищеца от К. зависи единствено от наличието на достатъчна ликвидност или имущество на К., което да бъде осребрено в производството по несъстоятелност. Всички решения, свързани с дейността на кредитната институция, респективно с издаден лиценз за

банкова дейност, касаят единствено начина на вземане на решенията на самата кредитна институция. Поради това прилагането на надзорни мерки, **като мерки в резултат от дейността на КИ, са без значение за правния интерес на ищеца да получи сумите по депозитите си.** Кредитната институция може по различни причини да промени политиката си по отношение на набирането на депозити, като вместо да изплаща лихва на депозантите си, да събира такса за съхранение на сумите по банкови сметки, също кредитната институция може да реши да промени вида на сделките които извършва като такава, например от кредитна институция да премине към дейност като инвестиционен посредник.

Вложителите в КИ, сред които и ищеца, имат само договорни правоотношения с предмет вземания за депозити по банкови сметки. Също вложителите след като депозират паричните си средства по банкова сметка, КИ разполага с тези средства по реда на чл.2, ал.1 ЗКИ, а вложителите имат само правото на вземане от КИ съгласно договореното. Предметът на правоотношенията между вложителите в кредитна институция, в това число и между ищеца и К., изключват правото на вложителите да определят или решават каквито и да са въпроси, свързани с дейността на кредитната институция. Посоченото произтича най-малкото освен от статута на КИ катона търговско дружество и от чл.2, ал.1 ЗКИ, според която кредитните институции извършват дейността си за своя сметка и на собствен риск.

След като интересите на вложителите се основават единствено и се свеждат до правата, които произтичат от договорните им правоотношения с кредитната институция, то в ситуация на прекратяване на дейността на кредитната институция имат единствено правото и интереса да получат размера на вложенията си, съобразно договореното.

Поради това вложителите в кредитна институция, сред които и ищеца, нямат правен интерес нито да оспорват нито да претендират вреди от каквито и да са решения, касаещи дейността на кредитната институция, нито от банковия надзор върху тази дейност. Както е приела съдебната практика на Върховния административен съд, трайно установена, липсва пряко и лично засягане на вложителите от актовете, свързани с надзора над дейността на кредитната институция.

Защитата на вложителите по правото ЕС е регламентирана в директивите за схемите за гарантиране на депозитите. Рамката на тази защита е обобщена в последната Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити, която е обнародвана на 12 юни 2014г. и влиза в сила на дванадесетия ден от обнародването - чл.22 от Директива 2014/49/ЕС. С тази директива се отменя Директива 94/19/ЕО, считано от 04 юли 2019г. (чл. 21 от Директива 2014/49/ЕС). Следователно, през исковия период към правното положение на ищеца като вложител в К. АД (н) са приложими разпоредбите на Директива 94/19/ЕО. Въпреки това, при защитата на вложителите следва бъде съобразена новата директива – относно предписания от нея резултат, както следва от практиката на Съда на ЕС:

„В това отношение от практиката на Съда следва, че макар да е естествено, че преди изтичането на срока за транспониране на тази

директива държавите членки не могат да бъдат упрекнати, че не са я транспонирали в своя правен ред, те все пак са длъжни да се въздържат да приемат разпоредби, които могат да застрашат сериозно постигането на предписания от директивата резултат.“ Така Решение от 18 декември 1997 г. по дело I.-E. W. (C-129/96, точка 45), Решение от 8 май 2003 г. по дело A. (C-14/02, точка 58) и Решение от 22 ноември 2005 г. по дело M. (C-144/04, точка 67).

„Съдът също така е уточнил, че такова задължение за въздържане имат всички органи на съответните държави членки, включително националните юрисдикции. **Ето защо, считано от датата, на която дадена директива влиза в сила, юрисдикциите на държавите членки следва да се въздържат, доколкото е възможно, да тълкуват вътрешното право по начин, който би застрашил сериозно осъществяването на преследваната от тази директива цел след изтичане на срока за транспониране.**“ Така Решение от 4 юли 2006 г. по дело A. и др. (C-212/04, точки 122 и 123), и Решение от 23 април 2009 г. по дело VTB-VAB и др. (съединени дела C-261/07 и C-299/07, точка 39).

Що се касае до защитата на вложителите в КИ по правото на ЕС, видно от двете директиви, могат да се изведат следните принципни положения:

1) Директивите са средство за изграждане на вътрешния пазар от гледна точка на свободата на установяване и свободата на предоставяне на финансови услуги в областта на кредитните институции; **повишават стабилността на банковата система и защитата на вложителите.** Защитата включва хармонизацията на механизмите за финансиране на С., въвеждането на обвързани с риска вноски и хармонизацията на обхвата на защитените продукти и вложители, точно определен гарантиран размер на депозитите и срокове за изплащането му.

2) Следва да се предоставя единно равнище на защита в целия Съюз, като заедно с това се осигурява еднакво равнище на стабилност на С.. Същевременно тези общи изисквания са от решаващо значение за премахване на изкривяването на пазара.

3) Защитата на депозитите е съществен елемент от изграждането на вътрешния пазар и задължително допълнение към системата за надзор на кредитните институции. За да се осигурят равнопоставеност и подходяща защита на вложителите в целия Съюз, се въвеждат общи насоки за финансовите услуги и конкретно за определяне на метода за изчисляване на вноските, основани на риска.

5) Държавите членки упражняват надзор върху С., на Европейският банков орган (ЕБО) с Регламент (ЕС) № 1093/2010 на ЕБО бяха възложени редица задачи, свързани с Директива 94/19/ЕО. По конкретно задачите на ЕБО са свързани с определянето на вноските в С., които дължат КИ – ЕБО следва да издаде насоки за конкретизиране на методите за изчисляване на вноските. В Регламент (ЕС) № 1093/2010, се съдържа член 26, озаглавен „Европейска система на схемите за гарантиране на депозити“. Видно от параграф 1 от тази разпоредба: „ 1. ЕБО допринася за укрепване на европейската система на националните схеми за гарантиране на депозитите, като действа съгласно предоставените му с настоящия регламент правомощия, за да

гарантира правилното прилагане на Директива 94/19/ЕО, с цел да се осигури адекватното финансиране на националните схеми за гарантиране на депозитите с вноски от финансовите институции, (...) и осигурява високо равнище на защита за всички вложители в хармонизирана рамка за целия Съюз,

7) Вноските в С. се основават на размера на гарантираните депозити и на степента на риска, поет от съответната КИ, член на С.. Това позволява отразяването на рисковите профили на отделните КИ, включително техните различни бизнес модели.

8)Основната задача на С. е да защити вложителите от последиците при неплатежоспособност на кредитна институция, основно за изплащане на гарантираните суми по депозитите на вложителите и когато е допустимо от националното право - да използват наличните финансови средства за предотвратяване на неплатежоспособността на КИ с цел да се избегнат разходите по изплащане на гарантираните суми по депозитите на вложителите и други неблагоприятни последици. За да се гарантира, че за вложителите във всички държави членки се прилага еднакво равнище на защита, финансирането на С. следва да бъде хармонизирано на по-високо равнище при единно предварително установено целево финансово равнище за всички С..

9) Вложителите се информират за размера на гаранцията и задължената С.. Всяка кредитна институция следва да бъде включена в С., която е призната съгласно директивите. Това осигурява високо равнище на защита на потребителите и равнопоставеност между кредитните институции и се предотвратява регулаторен арбитраж. С. следва да бъдат в състояние непрекъснато да осигуряват тази защита.

11)За всички вложители следва да се прилага един и същ размер на гаранцията, независимо от това дали паричната единица на съответната държава членка е евро. Запазва се принципа на хармонизиран гарантиран размер по отношение на вложител, а не на депозит. Принципът е, че гарантираният размер се прилага за всеки вложител, който може да бъде идентифициран,

12)Не се поражда отговорност за държавите членки или техните съответни органи по отношение на вложителите, ако са гарантирали въвеждането и официалното признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или за защита на самите кредитни институции и осигуряващи обезщетяването или защитата на в съответствие с предвидените в директивата условия.

От изложените принципни положения за защита на вложителите по правото на ЕС, че надзорът за защита на вложителите се осъществява от държавите членки и от ЕБО. Този надзор, който не е регулаторен, е в рамките и на предвиденото за защитата на вложителите в директивите за схемите за гарантиране на депозитите и във връзка с правомощията на ЕБО по Регламент (ЕС) № 1093/2010 по отношение на С. в държавите членки. Този надзор е в допълнение към надзора над кредитните институции като такива, но не съвпада с регулациите, касаещи дейността им като такива. Видно е

също, че вноските в С. се определят в зависимост от степента на риска, поет от съответната КИ. В никакъв случай надзорът над КИ в защита на вложителите няма за цел да се намесва в решенията и рисковете, които съответната КИ поема във връзка със своята дейност.

Що се касае до надзора за ликвидността и платежоспособността на К., пряко свързани с неналичността на депозитите на вложителите, в конкретния случай, ищецът се е позовал на национални разпоредби и общо на Регламент №575/2013 относно пруденциалните изисквания за КИ и Регламент 1093/2010 - за създаване на европейския надзорен орган (Е.).

Регламентът за пруденциалните изисквания има за цел да установи в защита на вложителите чрез: сходни защитни механизми за вложителите и справедливи условия на конкуренция между съпоставими групи от институции (съображение 33) ; *по-подробни изисквания за оповестяване на формата и естеството на регулаторния капитал и направените пруденциални корекции, за да се гарантира, че инвеститорите и вложителите са достатъчно добре информирани за платежоспособността на институциите*; структурни мерки при строги изисквания за намаляване на експозициите към различни юридически лица; **техническите стандарти за финансовите услуги следва да осигурят хармонизиране, еднакви условия и достатъчна защита на вложителите, инвеститорите и потребителите в целия Съюз.** Що се касае до защитата на вложителите, то са въведени конкретни изисквания по отношение на КИ, членове на С. в Директива 94/19/ЕО по отношение **на максималните размери на големите експозиции** (чл.395), изходящите потоци за влогове на дребно и изходящи потоци за други задължения – чл.421 и чл.422 от Регламента за пруденциалните изисквания.

Във връзка с посоченото, че защитата на вложителите регламентът за пруденциалните изисквания въвежда технически стандарти капиталовите изисквания и финансовата информация; загубите от кредити, за големите експозиции и другите големи експозиции; съотношението на ливъридж; изискванията за покритие на нуждите от ликвидност и за нетно стабилно финансиране; тежести върху активите и допълнителните показатели за наблюдение на ликвидността, предвидени в съответните разпоредби на Регламент (ЕС) № 575/2013, *се прилагат технически стандарти за отчетността*, приети с Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията от 16 април 2014 година за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета, на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи.

На основание чл.521, буква в) от член 521 от Регламент (ЕС) № 575/2013, се прилагат считано от 31.12.2014г., тоест техническите стандарти и надзорът съобразно тях по регламента за пруденциалните изисквания към КИ, не е приложим по време през исковия период.

Що се касае до обхвата на защита на депозитите, то видно от съображение 12 от Директива 2014/49, което както се посочи по-горе следва да бъде съобразено, съществуването на **институционални защитни схеми, които защитават самите кредитни институции и които гарантират по-специално**

тяхната ликвидност и платежоспособност, се взема предвид, когато тази схема е отделна от С. по директивата. Осигуряването на допълнителна защита от институционалната схема за защита на вложителите се взема предвид при определяне на вноските на членовете ѝ в С.. Хармонизираният размер на гаранцията, предвиден в н Директива 2014/49 не засяга схемите за защита на самите КИ, освен ако тези схеми не изплащат гарантираните суми по депозитите на вложителите. По делото, видно от договорите на ищеца с К., няма данни за съществуването на институционална схема в К. за гарантиране на депозитите на вложителите, **гаранцията за депозитите на ищеца е обхваната единствено от предвиденото по националния ЗГВБ – видно от чл.9 по всеки от анексите между ищеца и К..**

Следователно, европейският законодател е въвел задължения за държавите-членки за защита на вложителите, регламентирани в директивите за С. и конкретно изискванията в обобщение: всяка КИ да е член на призната С. и за вноските в схемата, има задължение за надзор по отношение на С.. В действащият през исковия период Закон за гарантиране на влоговете в банките от 1998г. (ЗГВБ - отм.), в чл. 7, ал.4 е предвидено, че Сметната палата упражнява надзор по отношение на ФГВБ, а функциите на ФГВБ са да определя и събира годишните премийни и встъпителните вноски от банките; инвестира активите си съгласно реда в този закон - в държавни ценни книжа, краткосрочни депозити в КИ и депозити в БНБ; изплаща гарантираните размери на влоговете; осъществява функциите и правомощията, предвидени в Закона за банковата несъстоятелност (З.). Също съгласно чл.21 от ЗГВБ (отм.), БНБ е задължена да предоставя при поискване на управителния съвет на фонда цялата притежавана от нея информация относно размера на влоговете в банките за изчисляване на дължимите вноски във фонда, както и **пълна информация на текуща база относно финансовото състояние на банките**, с оглед оценка на риска за влизане в действие на системата за гарантиране на влоговете.

Следователно, ролята на БНБ относно вложителите, що се касае до С. по Директивата, съответно по приложимия национален ЗГВБ (отм.), е конкретизирана в информацията, която следва да предостави на фонда по отношение на вложителите и за текущото финансово състояние на КИ.

След като видно от данните за ищеца, гаранцията за влоговете му, която българската държава следва да му осигури, се свежда само и единствено до защитата от ФГВБ – националната С., и от изискването **за еднакво ниво на защита на вложителите в проблемните КИ в рамките на ЕС**, следва, че всички искове, които тези вложители и ищецът като такъв, могат да предявят в това си качество, следва да се основават на общите изисквания за държавите членки за тази защита, произтичащи от директивите относно схемите за гарантиране на депозитите и съответно на практиката на Съда на ЕС по тълкуването на правото на ЕС в тази област. Също от изложеното следва, че няма връзка между защитата и правното положение, съответно интерес на ищеца като вложител в КИ, и осъществяваният пруденциален надзор от БНБ по отношение на К..

Доводите на ищеца за връзка между пруденциалния надзор и правата му като вложител в КИ, са в противоречие с общите хармонизирани изисквания за

защита на вложителите, регламентирани по правото на ЕС, и които са задължителни. Както се посочи, защитата на вложителите е установена във връзка с изграждането на вътрешния пазар между държавите членки - област, в която ЕС има споделена компетентност с държавите членки - чл. 4, пар.2, буква а) ДФЕС. След като тази компетентност е упражнена от ЕС - в случая чрез приемането на директивите за гарантиране на депозитите, съгласно чл.2, параграф 2 ДЕС, тези актове са правно задължителни и държавите-членки нямат право да приемат актове в същата област.

Поради това прилагането на различни от стандартите по директивите на ЕС за защита на вложителите, обхванати от С., ще бъде в нарушение на принципа за лоялно сътрудничество, установен по чл.4, пар.3 ДЕС.

С оглед спазването на посочените задължения, за обхвата на защитата на вложителите се свежда само до гарантиран размер на депозитите по отношение на задълженията на държавата. Що се касае до депозитите над гарантирания размер, то получаването ми следва да бъде осигурено в рамките на общото производство по несъстоятелност за КИ съгласно чл.2, ал.1 от З. по реда за удовлетворяване на кредиторите от осребреното имущество (чл.94, ал.1, т.4 З.). Към момента на възникване на фактите по делото, на които ищецът основава иска си, както и през исковия период, в националното право не са въведени директивите по правото на ЕС за реструктуриране на КИ, предвид на което не е приложим друг ред, освен посочения по З. ред за удовлетворяване на вземанията на вложителите над гарантирания размер. Държавата обаче не е задължена да гарантира изплащането на разликата над гарантирания размер на депозитите при недостиг или несвоевременно осребряване на имуществото на КИ в несъстоятелност.

По повод дадените тълкувания с Решението по делото ВТ, С-501/18, Съдът на ЕС, отговорите по т.5 от диспозитива, както и в контекста по т.1, Съдът на ЕС не е извел правно положение, според което вложителите да имат различен правен интерес от посочения. Банката управлява вложенията и извършва кредитиране за собствена сметка и на собствен риск, съгласно чл.2, ал.1 ЗКИ и би следвало да разполага с имущество, достатъчно за удовлетворяване на всички вземания. Вложителите в една банка имат легитимното право да получат гарантирания размер на депозитите си, на основание правото на ЕС, а остатъкът до пълния размер на вложенията си - от имуществото на самата банка, чийто вложители са - в производството по несъстоятелност.

Видно от отговора на първи въпрос от диспозитива на Решението по делото ВТ, С-501/18, Съдът на ЕС е категоричен, че вложителите не могат да търсят вреди от слаб надзор или неупражнено правомощие за надзор от националната банка. Съдът е потвърдил своя съдебна практика по този въпрос - т.57 и т.58 от мотивите на решението по делото ВТ, С-501/18 на СЕС:

" 57. В този контекст Съдът вече е уточнил в решение от 12 октомври 2004 г., Р. и др. (С- 222/02, ЕУ:С:2004:606, т. 50 и 51), че след като предвидената в Директива 94/19 компенсация на вложителите в случай на неналичност на техните депозити е гарантирана, тази директива не дава на вложителите

права, по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните национални органи.

58 Не води до различен извод изтъкнатото от ищцата в главното производство обстоятелство, че кредитната институция, по делото, по което е постановено цитираното в предходната точка решение, не участва в схемата за гарантиране на депозитите, за разлика от кредитната институция по настоящото дело."

Норми на директивата за гарантиране на депозитите не дават право на иск за вреди като процесния - за забавено изплащане на депозитите или поради слаб надзор, видно от отговорът на първия въпрос по същото преюдициално дело:

" член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични."

Основанието недостатъчен или слаб надзор от страна на БНБ Съдът е приел, че нормите на Директива 94/19 не могат да съставляват основание за отговорност за вреди поради бездействие на БНБ, следва да се отговори отрицателно на основание даденото задължително тълкуване на чл.1 от Директива 94/19 от Съда на ЕС в Решение от 12 октомври 2004 година по дело C-222/02, ECLI:EU:C:2004:606, P. P., C. S.-L. and C. M., конкретно следното:

1)В т.49 от решението съдът е приел, че отговорността на държавата за вреди при нарушение на разпоредба на правото на ЕС може да бъде търсена единствено, когато нарушената разпоредба има за цел да даде права на частни лица.

2)В т.50 от решението, въз основа на дадените отговори на първите два въпроса съдът е приел,у че Директива 94/19, наред с други, не дава права на вложителите, когато те нямат достъп до своите депозити и *то заради слаб надзор от страна на компетентните национални органи*, след като е осигурено обезщетение на вложителите, предвидено в Директива 94/19.

3)В т.51 е посочено, че цитираните директиви, сред които и Директива 94/19, не могат да се считат като даващи права на частни лица, когато те не могат да разполагат с депозитите си по причина на слаб надзор от страна на компетентните национални органи, права да ангажират отговорността на държавата на основата на правото на ЕС.

4)По т.45 съдът на ЕС е приел, че с приемането на Директива 94/19 законодателят на Общността е осигурил минимална защита на вложителите в случай, че не могат да имат достъп до своите депозити, която също така да гарантира в случай, че те не могат да разполагат с депозитите си при недостатъчен надзор от страна на компетентните органи. Това правно положение е изведено във връзка с отговора по т.2 от диспозитива на решението, са разгледани и други три директиви, които са били обобщени в Директива 200/12 относно предприемането и осъществяването на дейност на

кредитни институции, като хармонизирането на законодателството в областта представлява съществен инструмент за реализиране на вътрешния пазар в два аспекта - свобода на установяване и свобода на предлагане на услуги в областта на кредитните институции, като целта на директивите е да се достигне до взаимно признаване на разрешителните и прилагането на принципа за контрол от държавата-членка по произход (на кредитната институция). Съдът на ЕС също е разгледал и съображението, че предвиденото хармонизиране с тези групи директиви също цели да защитава вложителите, но тези директиви налагат на националните органи задължения относно контрола на кредитните институции. В заключение е направен извод и даден отговор, че и директивите, които регулират дейността на кредитните институции, не дават права на вложителите, когато не могат да разполагат с депозитите си поради недостатъчен надзор от страна на националните компетентни органи.

5) По т.29 от разглежданото решение съдът на ЕС е приел, че член 3, параграфи 2-5 от директива 94/19 има за цел да даде сигурност на вложителите, че кредитна институция, в която са направили своя депозит, принадлежи към схема за гаранция на депозитите, така че да бъде запазено тяхното право да бъдат обезщетени в случай, че не могат да имат достъп до своите депозити и то съгласно правилата от упоменатата директива и по точно нейния член 7. Тези разпоредби служат единствено за установяване и добро функциониране на схема за гаранции на депозитите, според същата точка от решението.

6) С отговора на първи въпрос в разглежданото решение Съдът на ЕС е приел, че: "(...) ако се осигурява обезщетение на вложителите, предвидено в Директива 94/19/ЕО (...) член 3, параграфи 2-5 от тази директива не може да се тълкува като противопоставящ се на национална разпоредба, според която целите на националния надзорен орган на кредитните институции се осъществява единствено за обществения интерес и това изключва според националното право частни лица да искат обезщетение за щети, нанесени от недостатъчен надзор от страна на този орган."

7) Съдът на ЕС се е позовал на съображение 24 от преамбюла на Директива 94/19, според което директивата изключва тя да има за последствие ангажиране на отговорността на държавите-членки и на техните компетентни органи по отношение на вложителите, след като те са получили обезщетение или защита в условията, определени от нея. (т. 31 от разглежданото решение). След като директивата за гарантираните депозити изключва отговорност за вреди по искове на вложителите от недостатъчен или слаб надзор на централната банка, е безпредметно разглеждането на въпроса дали са нарушени съответните цитирани от ищеца разпоредби от страна на БНБ по отношение на К. АД в несъстоятелност и дали този надзор е бил достатъчен. На основание всичко изложено, съдът формира извод, че ищецът като вложител в К., не може да се позове на задължение на държавата, в това число чрез правомощието на БНБ за пруденциален надзор над КИ, установени в страната, в пряка причинна връзка с удовлетворяване на вземането му над гарантирания размер на депозитите му в К., произтичащо от правото на ЕС. този извод следва от задължението за държавите членки

да прилагат еднакви стандарти за защита на вложителите в рамките на ЕС. След като няма такава причинна връзка, и на основание стандартите за ангажиране на отговорността за нарушаване на правото на ЕС, обсъдени по-горе, съдът не следва да обсъжда останалите елементи на тази отговорност.

Искът за присъждане на обезщетение за имуществени вреди за сумата от 209 715,78 лв., която сума е идентична с вземането му като кредитор от масата и несъстоятелността на К. АД (н), ведно със законната лихва върху главницата, считано от 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение, следва да бъде отхвърлен изцяло като неоснователен.

По исковата претенция за вреди от забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите на ищеца като вложител в К.

Исковата претенция е за обезщетение в размер на 8 627 лв., равностойни на размер на законната лихва за забавено плащане на обезщетението за гарантирания депозит - (в размер на 196 х.лв. и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г.

Претендира се и законната лихва върху главницата от 8 627 лв., считано от датата на завеждане на исковата молба - 18.06.2019г., до окончателното й изплащане.

Тази искова претенция е мотивирана с неизпълнение от страна на БНБ на задължението по чл.1 пар.3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, относно гарантиране на депозитите, изменена с Директива 2009/14/ЕО поради прякото директно действие на разпоредбата на посочената директива.

Компетентност на УС на БНБ да издаде акт за установяване на неличността на депозитите в кредитна институция, на основание чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49

Ответникът претендира, че такава компетентност не е изрично предвидена по националното право, нито е регламентирано понятието „неналичен депозит“, спрямо кредитните институции през исковия период УС на БНБ имал само надзорни правомощия. Ищецът претендира, че УС на БНБ има компетентност да издаде акт на основание нормата на директивата – за неличност на депозитите, което обосновава с възложените публично-правни функции на БНБ. На основание този набор от функции, ищецът счита, че БНБ е компетентният орган по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49.

По въпроса дали БНБ е компетентният орган да установи неличност на депозити в кредитна институция, СЕС е дал следните насоки:

1.В Решение от 4 октомври 2018 г. по Дело C-571/16, К., ECLI:EU:C:2018:807

-По т. 2 от диспозитива на решението – за установяване на депозитите с изричен акт, без да се извежда от други актове като решение за поставяне под специален надзор: „2. Член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19,

изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което Корпоративна търговска банка е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство.“

-По т. 71 от мотивите, формирали отговорът на този въпрос СЕС е посочил, че член 1, точка 3 подточка i) от Директива 94/19 само посочва обстоятелствата, при които компетентните органи са длъжни да установят, че депозитите са неналични. С отговорът на първи въпрос по същото решение, че установяването на неналичността на депозитите не зависи от неплатежоспособността на КИ и от отнемането на нейния банков лиценз, и отклоняването от предвидените в тази разпоредба срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитна институция да бъде поставена под специален надзор.

2. В Решение от 25 март 2021 г. по Дело C-501/18, БТ, ECLI:EU:C:2021:249

-По т. 63 от решението, са обобщени съображения по делото К., относими към установяването на неналичност на депозити:

„63.Както изрично следва от текста на член 1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19, необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и изискуем, е по **виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи (...)**. Освен това максималният петдневен срок, даден на компетентния орган, за да изпълни безусловното и достатъчно точно задължение да установи неналичността, е съгласно самия член 1, точка 3, подточка i), втора алинея от тази директива императивен и никаква възможност за дерогиране на този срок не е предвидена в някоя от останалите разпоредби на посочената директива (...). Така от текста на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 следва, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект (...).“

-По т. 64 от решението, са посочени депозитите, които следва да бъдат взети предвид при преценката за неналичен депозит

„66. (...),депозитът, който не е дължим, нито платим, съгласно приложимите законови и договорни условия, не може да се взема предвид от компетентния орган, за да се установи неналичност на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, но същевременно, от момента, в който компетентният орган установи неналичността на депозитите в съответната кредитна институция, такъв депозит трябва да се разглежда, по силата на същата разпоредба, като подлежащ на изплащане депозит.“

-По т. т. 62 от решението по дело C-501/18 на СЕС са припомнени условията по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, определящи

установяването на неналичен депозит: *понятието „неналичен депозит“ по смисъла тази директива означава „депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно [законовите] и договорни условия, приложими към него“, когато не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила дължими и изискуеми депозити, компетентни органи са установили, че по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, тази „кредитна институция изглежда неспособна за момента [...] да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи“.*

Преценка на настоящия съд по спорния въпрос за компетентността на УС на БНБ

Съгласно в относимата редакция към октомври 2014г., съгласно указанията на СЕС, идентично и към юни 2014г., член 36, ал.2 ЗКИ предвижда, че : *„(2) Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато:*

1.не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време, или

(3) Решението по ал. 2 се взема от БНБ до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността.“

Срокът за вземане на решението и невъзможността за изплащане на задълженията в близък / приемлив период от време, връзката на невъзможността за плащане с финансовото състояние на банката, като условия по директивата и националната норма съвпадат. Не съвпадат условията, свързани с неизпълнението на паричното задължение, които следва да бъдат преценени.

-условието по чл. 36, ал.2 т.1 ЗКИ - неизпълнение на изискуемо парично задължение повече от 7 дни,

-*неизпълнение съгласно законовите и договорни условия, приложими към него (депозита), с уточнението, че се касае за всички изискуеми депозити.*

В случая националният законодател е установил минимален срок на неизпълнение – повече от 7 дни, какъвто срок не е предвиден в директивата. Съществуването на такъв срок би означавало, че вложителите следва да търпят предвидено в закона неизпълнение от страна на банката, тъй като едва тогава започва да тече срок от 5 дни за вземане на решението за отнемане на лиценза. Съществуването на минимален срок на неизпълнение – „не по-малко от 7 дни“, противоречи на изискването по директивата компетентният орган да установи неналичността на депозитите възможно най-скоро и не по-късно от 5 дни след като се е уверила за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити.

Изискването по националното право вложителите да търпят най-малкото 7 дни неизпълнение от страна на банката, не транспонира условие по директивата, опорочава изискването за срока по директивата, в който следва

да се установи неналичността – т. 60 и 61 от решението по делото К..

Следователно, решението, което УС на БНБ е компетентен да приеме по чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ, не съответства на актът, който компетентният орган следва да издаде за да установи неналичност на депозити в банка, съгласно член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

В т.99 от решението по делото К. съдът е посочил, че свободата на преценка, която член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 оставя на държавите членки, е във връзка с **определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на последния – свобода на преценка във връзка с определянето на финансовото положение на съответната кредитна институция.** Всички останали условия, свързани с определянето на неналичността на депозитите са установени в разпоредбата на директивата.

Що се касае до въпроса дали УС на БНБ има компетентност по националното право да установи неналичността на депозитите, на основание нормата на директивата, отговорът според настоящият съд следва да бъде положителен, но по съображения, различни от издаването на актове и възложени правомощия, свързани с установяване на неплатежоспособност или прилагането на мерки за специален надзор спрямо кредитни институции, които са неотнормирани, според приетото от СЕС в цитираните две решения, в това число,

На първо място, БНБ е единственият орган към 20.06.2014г., на който законодателят е възложил правомощие да защитава интересите на вложителите в банките. Така съгласно чл. 2, ал.6 от Закона за БНБ: "Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и **защита интересите на вложителите.**" **Действително, в националното законодателство не е предвидено изрично УС на БНБ да издаде решение за установяване на неналичността на депозитите, нито понятието „неналичен депозит“.** **Обаче в чл. 16, в "т. 17. разглежда и решава други въпроси от дейността на банката."** Тази разпоредба урежда така наречената "имплицитна" или "подразбираща се компетентност", която в правото на ЕС е установена с решението на Съда на ЕС по делото AETR, тоест, възложената компетентност предоставя на съответната институцията и правомощието да предприема всички действия и актове, необходими за постигането на целта, заради която е предоставена съответната компетентност.

От правото на ЕС и с цел защита на вложителите произтича задължение за издаването на решение за неналичност на депозитите, като без съмнение, на основание предоставената компетентност по чл.2, ал.6 ЗБНБ, УС на БНБ е органът, който е следва да разгледа и реши дали в конкретната ситуация с К. следва да бъде издадено решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19. Такова решение не е издадено.

Възникнало ли е обаче задължението за издаването му за УС на БНБ, на основание обстоятелствата за К. АД (н) за спрени плащания, установени още на 20.06.2014г. поради липса на ликвидност. В случая установяването, че

съответната кредитна институция е неспособна да изплати депозита, е установено от органи на самата банка, за което е информиран УС на БНБ на 20.06.2014г. Обстоятелството, че не съществува близка перспектива да се изплати депозита, също е възможно да бъде по преценка на органи на кредитната институция. Видно от доклада на квесторите - л. 23 от делото, на първата страница е обсъдено състоянието на банката при встъпването на квесторите в длъжност. Посочено е следното:

1."На 20 юни 2014г. с писмо с вх. № 77699 до БНБ представителите на К. АД внасят искане К. АД да бъде поставена под специален надзор. Искането е обосновано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите и проблеми с ликвидността, което предизвиква затруднения в изпълнение на паричните задължения към вложителите. С последващо писмо с входящ номер 77778 от същата дата К. уведомява БНБ, че К. АД е преустановила разплащанията и всички банкови операции."

2.Забраната за извършването на всички банкови операции, с Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, е постановено за срок от 3 месеца . Този срок представлява и положителен отговор на въпроса за преценката на БНБ, че не съществува близка перспектива К. АД (н) да изпълнява задълженията си за плащане. Допълнителен аргумент ва тази насока са цитираните по-горе данни от мотивите на решението на УС на БНБ за удължаването на срока на особения надзор - банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата дейности за изпълнение на задълженията си към депозантите и другите кредитори. Тези задължения са общо в размер на 6 227 521 хил. лв. към м. септември 2014г. ". Тази констатация е направена след като преди това УС на БНБ е разрешило операции, които могат да подобрят ликвидността - като операции за погасяване на задължения към банката.

3.Следователно, УС на БНБ е разполагал с всички данни да определи депозитите в К. като "неналични" още на 20.06.2014г. Видно от точка 109 от решението по делото К. на СЕС : *При анализа на обстоятелствата по главното производство обаче се установява, че след като е уведомена от К. за нейните финансови затруднения и проблеми с ликвидността, БНБ я поставя под специален надзор заради опасност от неплатежоспособност и решава да преустанови всички плащания и операции на К.. Така надзорните мерки по отношение на К. свидетелстват за съмненията, които БНБ е изпитвала, предвид финансовото положение на К., относно способността ѝ да изплати депозитите в кратък срок. Освен това решението на БНБ за преустановяване на плащанията и операциите на К. е препятствало последната да изплати депозитите.*

По силата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 БНБ разполага с определена свобода на преценка, за да установи дали депозитите в кредитна институция са неналични, тази свобода на преценка се упражнява в определена рамка. Ако условията, посочени в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 са изпълнени, компетентният национален орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични. Второто изречение на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19

определя задължението и срокът за издаването на решението за установяването на неналичните депозити. Относитима е действащата редакция, приета с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане, според която в член 1, точка 3, подточка i) втората алинея се заменя със следното:

„Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми;“.

Следователно, най-късно до 25 юни 2014 г. включително, за УС на БНБ, на основание чл.16, т.17 ЗБНБ във връзка с чл.2, ал.6 от същия закон, е възникнало задължение и е следвало да издаде решението за установяването на неналичността на депозитите, на основание условията, предвидени в чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19.

Не може да бъде възприета тезата на ответника, че не е предвидено правомощие на УС на БНБ да установява неналичността на депозити в кредитна институция на основание защита на потребителите. След като чл.16, т.17 ЗБНБ предвижда общо правомощие за УС на БНБ да издава и други, извън изрично изброените решения, но свързани с дейността на банката, то самият законодател не е ограничил компетентността на УС на БНБ само до изрично и изчерпателно изброени в тази разпоредба, което не нарушава принципа за законоустановеност на правомощията на националната централна банка. Препращането от законодателя към дейността на банката позволява във всеки конкретен случай да се прецени има ли предоставена компетентност да издаде конкретен акт.

В случая чл.16, т.17 от ЗБНБ е правното основание за издаването на решение от УС на БНБ, по задължение, произтичащо от правото на ЕС, свързано с дейността на банката. Безспорно националното право определя, че дейността на банката включва защитата на вложителите - чл.2, ал.6 ЗБНБ, а чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, предвижда задължение за издаването на решение в защита на вложителите.

Следователно, при обстоятелствата за К. към 20.06.2014г., с оглед защита на вложителите в К. като е имал задължение да издаде, но не е издал изрично решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, УС на БНБ е осъществил незаконосъобразно бездействие, в нарушение на норма по правото на ЕС, която без съмнение предоставя права на частноправни субекти - вложителите в кредитна институция.

В случай, че такова решение е издадено, съгласно приетото по т. 69 от решението по делото БВ, и вложител, чийто депозит не е нито дължим нито изискуеми, съгласно приложимите законови и договорни условия, може да претендира изплащане на гарантирания депозит.

В случая чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 е транспониран неправилно, тъй като националното право определя, че само от решението за отнемането на банковия лиценз на кредитна институция и в определен срок от

издаването му, националната схема за гарантиране на депозитите - ФГВБ, има задължение да започне изплащане (т.70 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС).

Съгласно приетото по т. 71 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директивата са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат пред националните съдилища да ги противопоставят на държавата, ако тя не ги е транспонирали или транспонирането е неправилно. С второто изречение от същата точка, съдът обаче посочва, че ако разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да ги противопоставят не само срещу държава членка и на всички органи от нейната администрация, но и на лица, които се отличават от частноправните субекти и трябва да бъдат приравнени на държавата било защото са публичноправни юридически лица, коти оса част от държавата в широк мисъл било защото са контролирани и зависими от публичен орган, било защото са натоварени от такъв орган да изпълняват задача в обществен интерес и за тази цел са им възложени изключителни правомощия.

На УС на БНБ са възложени изключителни правомощия, както по отношение на кредитните институции, така и по отношение на паричната политика и системите за плащане, така и по отношение на защитата на вложителите. Без съмнение, неправилното транспониране на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, има връзка с дейността на УС на БНБ - чл.2, ал.6 ЗБНБ и поради това може да бъде противопоставено, ищецът е допустимо да се позове на разпоредбата на директивата срещу УС на БНБ за да търси отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС.

От цитираната съдебна практика на СЕС е безспорно, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, който определя условията за установяването на неналичност на депозитите, е норма от правото на Съюза, която има за предмет предоставянето на права на частноправните субекти, а целта на Директива 94/19 е да се защитят вложителите. Също установяването на неналичността на депозитите се отразява пряко върху правното положение на вложителя, тъй като задейства механизма за гарантиране на депозитите и съответно изплащането на същите на вложителите.

Също условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание - решение от 5 март 1996 г., В. du recherche и F., С- 46/93 и С- 48/93, EU:C:1996:79, т. 56, са по-конкретно:

- степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма,
- обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи,
- извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото,
- умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането,

приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики.

При преценка на посочените обстоятелства следва, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, е достатъчно ясна и безусловна, като оставя на държавите членки само свобода на преценка във връзка с определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на последния - свобода на преценка във връзка с определяне на финансовото положение на кредитната институция.

При тези обстоятелства, нито се касае до грешка, нито до извиним характер на нарушението от страна на УС на БНБ. Най-малкото, видно е, че е имало кореспонденция между Комисията и БНБ именно с цел българската държава чрез компетентните органи да предостави достъп до депозитите на вложителите в К. и е открита процедура за нарушаване на правото на ЕС. Въпреки това, БНБ е заела противоположна позиция и е формирана практика в разрез с правото на ЕС. Българската държава чрез последващи законодателни изменения, е транспонирала правилно директивата, поради което е преустановена за в бъдеще възможността от подобно поведение. Затова свидетелстват мотивите към законопроекта за Закон за гарантирането на влоговете в банките, действащ понастоящем, в които мотиви освен другото е посочена и процедурата за нарушение № 2014/2240 по отношение неизпълнение на задълженията, произтичащи за Република България съгласно чл. 1, параграф 3 и чл. 10 параграф 1, първа алинея от директива 94/19/ЕО.

При така изложеното, то по конкретния иск за вреди се доказаха първите две предпоставки за ангажирането на отговорността на държава-членка за вреди от нарушение на правото на ЕС, а именно:

1. от УС на БНБ е допуснато нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 - норма по правото на ЕС, която предоставя права на частноправните субекти - вложители в кредитна институция, поради което ищецът в качеството си на вложител, е допустимо да се позове на нарушението срещу БНБ пред съда и да търси отговорност за вреди от нарушението.

2. Нарушението е достатъчно съществено.

По третото условие - претърпяната вреда от нарушението, претендирана от ищеца - в размер на законната лихва за определен период, да е в пряка причинна връзка с нарушението на правото на ЕС, съдът съобрази следното:

Този въпрос се свежда до преценката дали е допустимо ищецът в качеството му на вложител в К. да претендира заплащането на законната лихва като обезщетение от установеното незаконосъобразно бездействие на УС на БНБ, тъй като ищецът нито претендира не изтъква данни в исковата молба или уточнение към нея, освен съображението, че по общо правило за забавено изпълнение на парично задължение се дължи законната лихва.

В т.49 от мотивите на решението по преюдициално дело C-501/18 и т.1 от диспозитива му е посочено, че член 7, параграф 6 от Директива 94/19 следва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер. В т. 53 – 57 от решението е прието, че задължение на държавата е да уреди схеми за гарантиране на депозити с минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, като това изплащане следва да стане в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи са установили неналичността на депозита. Изрично е посочено в решението, че както следва от 24 съображение от преамбюла ѝ, че Директива 94/19 не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива, защото директивата не дава на вложителите права, по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните национални органи.

Следователно, по правото на ЕС отговорността на държавите членки към вложителите в кредитни институции е уредена единствено в чл.7 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 11 март 2009 година, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година. Тази отговорност не предвижда задължение за лихва при забавено изплащане на гарантираните депозити от съответната схема. Идентично, по националното право ищецът няма право на законна лихва като обезщетение за забавено плащане на гарантирания размер на депозита му от ФГВБ, поради изричната забрана за това по националното право, въведена с чл. 24, ал.2 от ЗГВБ от 1998г. (отменен) в сила към фактите по делото. Съгласно първата алинея от разпоредбата, фондът се суброгира в задълженията на банките към вложителите, но втората алинея предвижда, че Фондът не дължи лихви.

От страна на ищеца се претендира, че според българският закон при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86, ЗЗД. На основание, че съгласно чл.7, параграф 1, от Директива 94/19 ЕО, вложителят има право да получи гарантирания размер на депозита се извежда, че всяко неизпълнение на парично задължение е забавено изпълнение и може да породя претенция за заплащане на закъснителни вреди. В случая за държавата било възникнало парично задължение, което не било изпълнено в срока, предвиден в директивата, а при неизпълнение на парично задължение, кредиторът винаги имал право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата.

Следва да се подчертае, че предвиденото за законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД, съответства на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки, която съгласно чл. 1 се ограничава до борбата със забавата на плащане по търговски сделки и се прилага за всички плащания, извършвани като възнаграждение за търговски сделки - параграфи 1 и 2 от разпоредбата, прилага се и за свободните професии, но не и за потребителите на услуги, каквито са клиентите на търговските банки – потребители на финансови услуги. Понятието търговски сделки, дефинирано в член 2, параграфи 1 и 3 определя търговски сделки само като такива между предприятие, или предприятия и държавни органи, които водят до доставка на стоки или предоставянето на услуги, а предприятие означава всяка организация, различна от публичен орган, участваща в упражняването на независима икономическа или професионална дейност, дори когато тази дейност се упражнява само от едно лице. Откриването на сметка за депозит срещу лихва не съставлява независима икономическа дейност за кредитната институция. Видно от съображение 8 от преамбюла на директивата, обхватът ѝ се ограничава до плащанията като възнаграждение по търговски сделки, **второто изречение предвижда изключването на сделките, извършвани с потребителите и лихвите по други видове плащания, например плащанията, извършвани в рамките на обезщетенията за щети, включително тези, извършвани от застрахователните компании.** Следователно, директивата не се прилага за сделките между търговец и потребител на услуги, каквито са вложителите в кредитните институции.

Именно тази директива определя в чл.2, т. 5 "лихва за забава на плащане", като законна лихва за забава на плащане на процент, който е равен на сумата на основния лихвен процент и най-малко осем процентни пункта. Дефинирано е и понятието за "основен лихвен процент". Съгласно чл.12 от Директива 2011/7/ЕС, до 16 март 2013г. държавите членки е следвало да приемат необходимите разпоредби, за да се съобразят с членове 1-8 и 10, а с член 13 от директивата се отменя Директива 2000/35/ЕО, считано от 16 март 2013 г., без да се засягат задълженията на държавите-членки относно срока за транспонирането ѝ в националното право и прилагането ѝ. Следва да се посочи, че цитираните правни положения до тук са идентични и в двете директиви – относно предметния обхват и изключването на определени категории задължения, както и по отношение на определянето на законната лихва. Видно от таблицата за съответствие между двете директиви, новата директива засяга единствено в чл.4 сделките между търговци и държавни органи.

Българската държава транспонира Директива 2011/7/ЕС едва с приемането на Постановление №426 от 18 декември 2014г. за определянето на размера на законната лихва по просрочени парични задължения, в сила от 01.01.2015г., обнародвано ДВ брой 106/23.12.2014г. Транспонирането на директивата е посочено изрично в параграф 1 от допълнителните разпоредби на постановлението, а в член единствен от него се определя годишният размер на законната лихва. Също с ПМС 426/2014 е прието на основание чл. 86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), и отменя ПМС № 100/2012

г. за определяне размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута (ДВ, бр. 42 от 2012 г.). **Правилото по чл.294, ал.1 от Търговския закон, идентично както цитираните норми на директивата предвижда, че лихва се дължи между търговци. В рамковия договор и анекса, сключени между К. и ищеца, по силата на които същият има качеството на вложител в К., не могат да се квалифицират като договор между търговци.**

Видно от Р. договор за платежни услуги, сключен между ищеца и К. – лист 15 от делото, правното основание е чл. 40, ал.2 от Закона за платежните услуги (отм.), като този закон в чл. 41 , ал.1 урежда всички изисквания към съдържанието на договора за платежни услуги, сред които и уговарянето на лихвите, които банката дължи, което изискване е спазено чрез съдържанието на чл.4 от рамковия договор, който по същество препраща към Скала за стандартните лихвени проценти на банката към клиентите ѝ, неразделна част от Тарифата за лихвите, таксите и комисионните, които банката прилага при операции с клиенти.

От всичко изложено следва, че чл.86, ал.2 ЗЗД, както и при задължението за съобразено прилагане на нормите на Директива 2011/7/ЕС, не може да се изведе общо правило, че вложителите в кредитна институция, като кредитори с право на вземане от кредитната институция, при неплащане се прилага законната лихва. Аргумент за това е и обстоятелството, че Фондът се суброгира в задължението на кредитната институция към вложителите - чл.24, ал.1 ЗГВБ (отм.) а както предвижда втората алинея от разпоредбата, фондът не дължи лихви. Тази разпоредба е в съответствие с предвиденото изключване на потребителите от приложното поле на Директива 2011/7.

Аргумент, че законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД е приложима за присъждането на обезщетения за вреди от дейност на публични органи, може да се изведе от националното право само в строго определени хипотези, а не като общо правило. Тези хипотези са свързани със задължение за връщане на определена сума, постъпила по държавния бюджет, а сумата като част от него участва в разходите по бюджета. Видно от чл.129, ал.6 ДОПК, недължимо внесени или събрани суми, с изключение на задължителни осигурителни вноски, се връщат със законната лихва за изтеклия период, когато са внесени или събрани въз основа на акт на орган по приходите, а по арг. От ал.5 от същата разпоредба е видно, че се касае общо за публични държавни вземания (данъци, такси, имуществени санкции, установени, събрани или наложени от органите по приходите, незаконосъобразно отказани за възстановяване суми. В приложното поле на чл.129, ал.5 ДОПК не попадат гарантираните вземания на вложители от Фонда.

Що се касае до допустимостта да се кумулира договорна и законна лихва по националното право, следва да се посочи съдебната практика на ВКС - РЕШЕНИЕ № 93 ОТ 27.10.2016 Г. ПО Т. Д. № 1882/2015 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС, с което съдът се е произнесъл по правен въпрос: "Допустимо ли е начисляването /кумулирането/ на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава в частност, когато вземането е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г." при допълнителния критерий на т. 3 на чл. 280, ал. 1 ГПК – от

значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото. По поставения въпрос са изложени следните правни съображения:

„Обстоятелството, че отношенията между страните са уредени по специалния закон ЗУНК не изключва прилагането на разпоредбите на общия 33Д, доколкото прилагането им не е изключено от специалния закон.

В правната теория, в зависимост от юридическия факт, който поражда задължението, лихвите се определят на законна и договорна лихва, като последната може да бъде възнаградителна или обезщетителна. Уговорената наказателна лихва, освен обезщетителна функция има и обезпечителна функция - определение № 591/18.07.2011 г., ч.т.д. № 47/2011 г. на ВКС, ТК, II т.о./. **В този случай наказателната лихва служи за обезщетение на причинените на кредитора вреди от забавеното изпълнение на паричното задължение за главница. Разпоредбата на чл. 86, ал. 1 33Д урежда последиците от неизпълнението на всяко изискуемо парично задължение, когато страните не са уговорили друго. Кредиторът има право на законна мораторна лихва срещу изпадналия в забава длъжник, без да е уговорена. Мораторната лихва по чл. 86, ал. 1 33Д е само законна, като размерът ѝ се определя от Министерския съвет - чл. 86, ал. 2 33Д, за разлика от договорната наказателна лихва, която може да бъде по - висока, равна или по - ниска от законната лихва.**

При предявен иск за парично вземане ищецът има право освен на обезщетението по чл. 86, ал. 1 33Д, да претендира и законна лихва върху непогасеното от длъжника вземане за периода след завеждане на делото до окончателното плащане. Законната лихва се дължи като законова последица от предявяването на иска за вземането и за да бъде присъдена, е достатъчно да бъде поискана от ищеца, т.е. не е нужно претенцията за заплащането ѝ да се индивидуализира по начина, характерен за иска по чл. 86, ал. 1 33Д.

*В правната теория и съдебна практика обаче се приема за недопустимо кумулирането на неустойка за забава на неизпълнение на парично задължение с обезщетение по чл. 86, ал. 1 33Д за същото неизпълнение / така решение № 68/9.07.2012 г. т.д. № 450/2011 г. на ВКС, ТК, I т.о., постановено по чл. 290 и сл. ГПК/. **В този случай кредиторът неоснователно би се обогатил, а длъжникът ще претърпи двойна имуществена санкция за едно и също неизпълнение, с което би се нарушил принципът на позитивното право за недопускане неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на длъжника. Този принцип не може да бъде изключен при договорите, сключени по ЗУНК, доколкото законът не съдържа разпоредба за кумулиране на наказателни лихви с мораторна законна лихва за възмездяване на вредите от забавено изпълнение на паричното задължение по кредита.***

От горното следва, че когато страните са уговорили наказателна / мораторна / лихва за забавено изпълнение на парично задължение, съдът е длъжен да се съобрази с претенцията на кредитора, тъй като клаузата има силата на закон за тях. В този случай претенцията за мораторна законна лихва би била неоснователна,

противното би довело до неоснователно обогатяване на кредитора.

Или отговорът на правния въпрос е, че е недопустимо кумулиране на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава и в частност, когато вземането по кредитите е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г.“

В казуса по делото по реда на чл.4 от Р. договор между ищеца и К. е договорена лихва, която банката изплаща на ищеца - договорен лихвен процент за депозитите в евро, до 30.06.2014г. в размер на 7,5% годишна лихва, а за периода от 01.07.2014г. – в размер на 2,74%, съгласно Решение №82/30.06.2014г. на УС на БНБ. По силата на чл.119, ал.5 ЗКИ, отменена понастоящем, законодателят е предвидил договорните лихви да бъдат начислявани при прилагането на надзорни мерки от страна на УС на БНБ. Следователно, **ищецът по силата на закона получава договорна лихва, която в случая следва да се определи като мораторна или наказателна, доколкото касае период, в който банката не извършва банкова дейност.** Договорната лихва би имала характер на възнаградителна лихва, когато е дължима в резултат от ползването на депозирания от сума за икономическата дейност на банката. В случая мораторната и възнаградителната лихва по силата на закона – чл.119, ал. 5 (отм.) ЗКИ, имат един и същ размер. Това обстоятелство не променя различният им характер, тъй като са различни юридическите факти, обусловили начисляването им.

Следователно, за процесния период, за вземането си за гарантирания размер на депозита, ищецът е получил договорна лихва, която има обезщетителен характер и съвпада с периода, през който поради незаконосъобразното бездействие на УС на БНБ, не е имал достъп до депозитите си. Именно в този смисъл, поради обезщетителният характер на тази лихва, размерът на полученото плащане, следва да бъде взет предвид по смисъла на т.114 от решението по делото К., както изисква СЕС - по отношение на твърдението за претърпяна вреда.

По въпроса за присъждането на законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, настоящият съд съобрази следното

На въпроса дали следва да се присъди на ищеца законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, следва да се вземе предвид установеното в съдебната практиката на СЕС по този въпрос. Тя е обобщена в Заключението на генералния адвокат по дело C-336/13P, **Европейска комисия срещу I. I. — W. T. M. C. G.**, представено на 4 септември 2014 година, които обобщения са следните:

1.При анализа на съдебната практика се установява **"принципа за разграничение между компенсаторни и мораторни лихви и основните произтичащи от него последици,"** (т.42), като самият принцип на разграничение, изведен в съдебната практика, е разгледан по т. 44-47 от заключението:

В решение С./Върховен орган (27/59 и 39/59, EU:C:1960:35), прави

разграничение между:

-мораторните лихви, които определя като тези, които „по принцип представляват правно уредено начисляване и определяне на претърпяната вследствие забава при изпълнението на едно задължение вреда, забава, **която следва да бъде констатирана чрез предварително отправена покана за изпълнение**“, и

-компенсаторните лихви, които „**се пораждат като обезщетение за вреди и лихви вследствие неизпълнение на дадено задължение без предварителна покана за изпълнение**“, и чието „**присъждане предполага вреда**“. В този казус е поставен въпроса до каква степен длъжностно лице би могло да получи лихви върху надбавките и обезщетенията, които може да иска вследствие на отмяната на решението, с което е отказано приемането на оставката му. Според това съдебно решение искането за присъждане на лихви е следвало да бъде отхвърлено, но по различни съображения, в зависимост от това дали става въпрос за мораторни или за компенсаторни лихви. В първата хипотеза отхвърлянето се е наложило поради „**липса на каквато и да е правна уредба**“ на мораторните лихви в общностното право, **докато във втората хипотеза отсъствието на доказателства или дори само на твърдения за вреди е довело до отхвърляне на искането за компенсаторни лихви.**

2.В множество решения СЕС е извел процесуалните последици от разграничението, по-специално с оглед принципа на недопустимост на новопредявени искания - Решения R. С./Комисия (158/79, EU:C:1985:2, т. 8—14), А. и др./Комисия (532/79, EU:C:1985:3, т. 11—17), В./Комисия (737/79, EU:C:1985:4, т. 6—13), А. и др./Съвет (174/83, EU:C:1985:288, т. 13), С. и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1985:289, т. 13) и А. и др./Комисия (176/83, EU:C:1985:290, т. 19). В решение Комисия/В. L. и др. (С - 136/92 P, EU:C:1994:211, постановено по дело за обезщетение за вреди, причинени на длъжностни лица или на служители на Съюза при изплащане на забавени възнаграждения, Съдът отново потвърждава принципа на това разграничение. В това отношение Съдът припомня, че се е наложило самият той да разграничи тези две категории лихви, по-специално за да постанови, въз основа на процесуалните елементи, присъщи на всяко от делата, с които е сезиран, **че исканията за компенсаторни лихви са били недопустими, докато тези за мораторни лихви са били допустими, но неоснователни.** От това той достига до извода, че при тези условия не може да се счита, че разграничението не води началото си от съдебната практика(точка 35 от решението).

3.Решение М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено в рамките на иск за обезщетение, по начин, който вече е касически, отново утвърждава правилото, че „**следва да се разграничават мораторните от компенсаторните лихви**“(точка 55), от което Съдът достига до извода, че решение на Съда относно мораторните лихви не оказва влияние върху съдбата на компенсаторните лихви.

4.Според генералният адвокат, дадения в тези съдебни решения отговор има стойност на принцип, а определенията, дадени в решения С./Върховен орган

(EU:C:1960:35) и М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), **дават указания относно разграничението между компенсаторни и мораторни лихви.**

5.Що се отнася до категорията "Компенсаторни лихви", е изведено следното:

В съдебните спорове за обезщетения **целта на компенсаторните лихви е най-вече да поправят вредата, причинена от обезценяването на парите в периода след увреждащото събитие.** Предвиждането на компенсаторни лихви в действителност **покрива най-общо всички неблагоприятни последици от изтеклия период между настъпването на увреждащия факт и датата на оценяването му от страна на съда.** Под това наименование могат да бъдат представени финансовата вреда вследствие на :

-невъзможността да се ползват печалбите от производствена дейност - решението по делото - М. и др./Съвет и Комисия, Решение от (EU:C:2000:38 или

-вследствие загуба на лихви поради невъзможност за влагане на дължимия размер в банка - Решение по делото В. / Комисия (131/81, EU:C:1985:72, т. 16.)

" Тъй като са съставна част на вредата, естествено компенсаторните лихви намират правното си основание в принципите относно поправянето на вреди в рамките на извъндоговорната отговорност на Съюза. По силата на принципа на пълна обезвреда обезщетяването „има за цел да възстанови доколкото е възможно имущественото състояние на увреденото лице [...]. От това следва, че [...] трябва да бъде отчетено обезценяването на парите, настъпило след увреждащото събитие“ - решение G./Комисия (С- 308/87, EU:C:1994:38, т. 40).

Обезщетителната функция на компенсаторните лихви, от друга страна, води до две съществени последици според генералния адвокат:

-На първо място, тя обяснява защо Съдът поставя присъждането им в **зависимост от традиционните условия за прилагане на извъндоговорната отговорност на Съюза.** Като се позовава на трайна съдебна практика, Съдът посочва, че е „важно ищецът да е изпълнил условията за извънсъдебна отговорност, за да може да претендира за присъждане на компенсаторни лихви“ - решение М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 50). Поправянето на вредите в рамките на извъндоговорната отговорност „има за цел доколкото е възможно да възстанови имуществото на увреденото лице“(М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51). и „[с]ледователно, когато са изпълнени условията за извъндоговорна отговорност, неблагоприятните последици вследствие изтеклия период от време между настъпването на увреждащия факт и датата на плащане на обезщетението, не могат да бъдат пренебрегнати [...], доколкото следва да се отчита обезценяването на парите“ (М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51).

На второ място, **обезщетителният характер на компенсаторните лихви обяснява защо те по принцип се изчисляват в зависимост от действително претърпените от ищеца вреди,** тоест като се вземе предвид процентът на инфлация през разглеждания период. Този принцип изглежда общоприет, макар че неговото конкретно прилагане води до различни

резултати. Той изчислява размера на компенсаторните лихви, като се позовава на процента на инфлация, макар този процент да се счита за отправна точка, от която съдът може да се отклони в рамките на своята свобода на преценка относно размера на вредата. Така например в решение М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено по съединени дела C-104/89 и C-37/90, по първото дело Съдът приема, че ищците имат право да претендират лихви, „съответстващи на процента на инфлация за периода от датата на настъпване на вредата до постановяване на междинното решение“ (точка 220 от решението), вследствие на което добавя към обезщетението лихва в размер на 1,85 %, съответстваща на данните на Евростат и заключението на експерта, като изтъква още, че този лихвен процент изглежда „разумен и икономически оправдан“ (точка 221). По второто дело той установява, че според заключението от експертизата процентът на инфлация през разглеждания период е средно 1,2 %, и приема, че доколкото това изглежда „разумно и справедливо“, към дължимото обезщетение следва да се прибави компенсаторна лихва в размер на 1,5 % (точка 352).

6.Що се отнася до размера на мораторните лихви, в заключението на адвоката е посочена следната съдебна практика на Съда на ЕС:

Съдът първоначално отказва присъждането на лихви за забава поради „липса на каквато и да е правна уредба [на тези лихви] в общностното право“, впоследствие Съдът без никакво нормативно основание прогласява „допустимия“ характер на „искането за присъждане на лихви“, като се обосновава с основните принципи на правото, общи за държавите членки, към които препраща изрично член 215, втора алинея от Договора ЕИО, по-късно член 288, втора алинея ЕО, понастоящем член 340, втора алинея ДФЕС (Решения D. и др./ЕИО (241/78, 242/78 и 245/78—250/78, EU:C:1979:227, т. 22), D. и др./Съвет (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 и 45/79, EU:C:1979:223, т. 25), I.-A./ЕИО (238/78, EU:C:1979:226, т. 20), I. S.-C. и D./ЕИО (261/78 и 262/78, EU:C:1979:22, т. 23), P. A./Съвет и Комисия (256/81, EU:C:1983:138, т. 17), B. W. и др./Съвет и Комисия (256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 и 282/82, EU:C:1984:341, т. 37) и S./Комисия (C-152/88, EU:C:1990:259, т. 32).

Този принцип, изведен чрез сравнителен анализ на принципите, които са в сила в националните правни системи, впоследствие получава, най-малкото по отношение на вземанията на Европейския съюз от всеки длъжник, своето правно основание в Регламент (ЕО, Евратом) № 2342/2002 и по-специално член 86 от този регламент, който предвижда по всички неизплатени на падежа задължения, когато задължаващото събитие не е обществена поръчка за доставка или услуга по дял V на посочения регламент, **да се начисляват мораторни лихви по процент, равняващ се на лихвата, прилагана от ЕЦБ към основните ѝ операции по рефинансиране, завишена с 3,5 пункта.**

Както многократно е посочено в съдебната практика, която се основава на идеята, че не е възможно да се начисляват мораторни лихви за вземане, чийто размер не е известен, задължение за плащане на мораторни лихви може да има само когато главното вземане е „сигурно, що се отнася до

размера му, или може да бъде определено въз основа на установени обективни елементи. За този извод генералният адвокат се е позовал на решения А. и др./Съвет (174/83, EU:C:1986:339, т. 19 и 20), С. и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1986:340, т. 19 и 20), А. и др./Комисия (176/83, EU:C:1986:341, т. 19 и 20), А. и др./Комисия (233/83, EU:C:1986:342, т. 19 и 20), А. и др./Комисия (247/83, EU:C:1986:343, т. 19 и 20), D. и др./Комисия (264/83, EU:C:1986:344, т. 20 и 21). Обсъдил е, че тези шест решения са по искове от страна на длъжностни лица за заплащане на лихви за забава върху възнаграждение, изплатено със задна дата във връзка с регламент, приет вследствие решение на Съда за отмяна на предходен регламент, с който е извършена актуализация на възнагражденията и корекционните коефициенти със задна дата; Съдът приема, че възнаграждението става определено или определимо едва след влизане в сила на последния регламент, тъй като, предвид правото на преценка на Съвета, преди тази институция да упражни правомощията си, не може да има никаква сигурност относно размера на актуализациите; решение de S.-T. и F./Комисия (314/86 и 315/86, EU:C:1988:471, т. 33), искане за мораторни лихви върху увеличението на основната заплата, получено вследствие решение на Комисията, прието в изпълнение на съдебно решение за отмяна на решение за назначаване на жалбоподателите като длъжностни лица стажанти, в частта му, която се отнася до класирането в степен и в стъпка; Съдът приема, че лихвите следва да се начисляват не считано от жалбата на основание член 90, параграф 2 от Статута, а считано от решението за ново класиране, с което вземането става сигурно, и решение Комисия/V. L. и др. (EU:C:1994:211, т. 53). В същия смисъл вж. решения Н. и др./Комисия (Т - 16/89, EU:T:1992:24, т. 31) и W./Комисия (Т - 361/94, EU:T:1996:37, т. 52).

От това следва, че към размера на дължимото обезщетение следва да се прибавят мораторните лихви, считано от датата на постановяване на решението, с което е установено задължението за поправяне на вредата. По този въпрос генералният адвокат се е позовал на решения R. С./Комисия (158/79, EU:C:1985:2, т. 11), В./Комисия (737/79, EU:C:1985:4, т. 10), М. и др./Съвет и Комисия (С - 104/89 и С - 37/90, EU:C:1992:217, т. 35), Съдът определя за начален момент на мораторните лихви датата на постановяване на междинното си решение, което макар да не определя точните компоненти на вредата, посочва необходимите за нейното изчисляване елементи, както и решения С./Съвет и Комисия (EU:T:2005:283, т. 135 и 144) и S. E./Комисия (EU:T:2007:212, т. 343). Тази дата съответства най-често на датата на титула, с който е признато правото на вземане. Така например искане за мораторни лихви върху разноски може да има едва от датата на определеното, с което те са установени - решения М. и др./Съвет и Комисия (EU:C:1992:217, т. 35) и С./Съвет и Комисия (EU:T:2005:283, т. 144).

Разрешението, съгласно което лихвите текат от датата на съдебното решение, с което се установява задължението за поправяне на вредата или се определя размерът на обезщетението, по дефиниция **се прилага единствено при споровете за обезщетения, които се характеризират с липсата на предварително определен размер на главното вземане, който**

задължително се определя от съда. Обратно, когато размерът на главното вземане е предварително определен, съдебната практика най-често **присъжда мораторни лихви считано от датата, на която длъжникът е поканен да изпълни задължението си**). Така например при споровете в областта на публичната служба мораторните лихви върху сумите, които се дължат по силата на разпоредби от правилниците, по принцип текат от датата на жалбата или от датата, на която тези суми са станали дължими, ако тя е по-късна от първата - решения J./Комисия (114/77, EU:C:1978:156, т. 26), R. и V./Комисия (75/82 и 117/82, EU:C:1984:116, т. 19), R. C./Комисия (EU:C:1985:2, т. 11), A. и др./Комисия (EU:C:1985:3, т. 14) и V./Комисия (EU:C:1985:4, т. 10).

Що се отнася до процента на мораторните лихви, той най-често е определян без особени обяснения като фиксиран процент, който в актуалната практика на Общия съд в действителност съответства на лихвения процент, прилаган от ЕЦБ за основните операции по рефинансиране, увеличен с два пункта.

7. Лихвите, които се дължат по вземания за недължимо платени суми, които са неотносими към казуса по делото, но следва да се споменат, за разграничението на относимите лихви към исковете за обезщетенията за вреди.

Съдебната практика в тази област води началото си от решение на Първоинстанционния съд С. UK/C. (EU:T:2001:249). Това решение е постановено в спор, възникнал вследствие на съдебно решение, с което е намален размерът на наложена от Комисията на предприятие глоба за нарушение на правилата за конкуренция. Поставеният въпрос е свързан с размера на дължимите от Комисията лихви върху сумата, която тя е върнала и която съответства на разликата между размера на платената глоба и размера, определен от Първоинстанционния съд. Тъй като се намира на плоскостта на мерките за изпълнение на решението за отмяна, Първоинстанционният съд приема, че задължението за връщане на цялата или част от платената глоба включва не само размера на главното вземане за недължимо платената глоба, но и мораторни лихви върху тази сума, тъй като, както пояснява, „присъждането на *мораторни* лихви върху недължимо внесения размер е необходима съставна част на задължението за възстановяване на предходното положение, което Комисията носи по силата на съдебно решение за отмяна или за пълен съдебен контрол, доколкото при пълното възстановяване на недължимо платената глоба не може да не се държи сметка за някои елементи, например изтеклото време, които в действителност могат да доведат до намаляване на нейната стойност“ (т. 54). Първоинстанционният съд добавя, че поради това, за да бъде напълно възстановено положението, в което кредиторът законосъобразно би се намирал, ако отмененият акт не е бил издаден, точното изпълнение на такова съдебно решение изисква да се отчете обстоятелството, че връщането настъпва след изтичане на определен по-къс или по-дълъг период от време, през който той не е можел да разполага с недължимо платените от него суми. Що се отнася до процента на дължимата лихва, като се позовава на общоприет принцип от вътрешното право на държавите членки в областта на неоснователното обогатяване, Първоинстанционният съд приема, че този процент би следвало по принцип да бъде равен на „законния или

съдебноустановения лихвен процент, без капитализация“ (точка 60). Въпреки това Първоинстанционният съд се отклонява от този подход, като отчита особените обстоятелства в разглеждания случай, които се характеризират с факта, че подлежащата на връщане сума е била вложена от Комисията и е донесла капитализирани лихви (точки 62 и 63). Ето защо, като отчита в крайна сметка както обогатяването на Комисията, така и обедняването на предприятието ищец, Първоинстанционният съд присъжда на последното сума, равна на получените от Комисията приходи, към която от друга страна добавя мораторни лихви.

Други относими съображения към присъждането на вреди от нарушение на правото на ЕС

Също условията, във връзка с поправянето на вредите от нарушение на правото на ЕС, не следва да бъдат по-неблагоприятни от условията, при подобни вътрешни иски - принцип на равностойност, нито да бъдат уредени по начин, който прави получаването на обезщетение практически невъзможно или прекомерно трудно - принцип на ефективност. От това следва, че към процесния иск е приложимо предвиденото за размера на обезщетенията по чл. 4 ЗОДОВ, в това число на основание принципа на равностойност, предвид, че на БНЛБ са възложени изключителни правомощия, които имат публичен характер и по арг. от т.131 от решението по делото К., за съответствие на правилата по чл.4 ЗОДОВ с този принцип.

От практиката на СЕС по иски за обезщетения за вреди от неизпълнение на задължение за издаването на акт по правото на ЕС, обезщетението следва да има компенсаторен характер, съизмерим с вредите и без да се допуска обогатяване (нито печалба, нито загуба), размерът на обезщетението не е предварително определен и подлежи на доказване във всеки конкретен случай. Идентично правно положение по отношение на размера на обезщетението следва и от чл. 4 ЗОДОВ: подлежат на обезщетяване само реално претърпените вреди и само вреди, които са доказани; вредите да са пряка и непосредствена последица от незаконосъобразната административна дейност. Трайна е съдебната практика, че имуществените вреди подлежат на доказване във всеки конкретен случай, не се предполагат за настъпили само по силата на незаконосъобразната административна дейност, която рефлектира в правната сфера на едно лице, т.е вредоносният резултат не се презюмира. В тежест на ищеца е да докаже по безспорен начин, че е претърпял претендираните като обезщетение вреди от имуществен характер в точно определен размер, както и причинната им връзка с нарушението на правото на ЕС.

Изводи на настоящия съд по отношение на претендираното обезщетение във връзка с изплащането на гарантираните депозити на ищеца.

Анализът на съдебната практика на СЕС по исковете за обезщетения, а също и от националната съдебна практика следва, че иск за присъждане на законната лихва като вреда от забавено изпълнение, е допустимо да се

предяви срещу ответник – кредитор, който дължи главницата, от която произтича искането за лихва. Поради това истребуване за вреди от недължимо внесена сума по бюджета, по иск срещу държава-членка или ЕС, освен главницата, се присъжда и законната лихва. Казусът по делото обаче не е такъв.

Законната лихва според националното право – чл.86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), съставлява обезщетение за кредитора при неизпълнение на изискуемо парично задължение по облигационно правоотношение, може да се претендира срещу длъжника, който не е изпълнил паричното задължение, в това число ведно с иск за самото парично задължение. Както се посочи по-горе, само в изрично предвидени от закона случаи, държавата дължи законната лихва върху подлежащата на възстановяване сума на частноправните субекти. Държавата е получила незаконнообразно плащане от данъчен субект като приход в бюджета, като за да не се допусне неоснователно обогатяване на фиска, следва да възстанови положението към момента на плащането за данъчния субект.

Поради това следва да върне недължимо полученото, като присъждането на законната лихва в този случай има характер на обезщетение за вреди, определено от законодателя. Казусът по делото обаче не касае недължимо плащане на конкретна сума от частен субект в полза на държавата, нито се касае за суми, постъпили по бюджета на държавата, които да съставляват и част от разходите.

Задължението на държавата в случая се свежда да регламентира Национална схема за гарантиране на депозитите, съгласно изискванията на директивата. Това е направено с чл. 7 от Закона за гарантирането на влоговете в банките от 1998г., понастоящем отменен – чрез създаването на Фонд за гарантирането на влоговете в банките по силата на закона, регламентирани са функциите и дейността на фонда, а от източниците на финансиране е видно, че държавата не участва със средства. Този фонд се финансира чрез вноски от банките, от приходи, а при недостиг – от заеми. Фондът е юридическо лице, което се контролира от Сметната палата, фондът не извършва административна дейност, нито има властнически правомощия, в случай на истребуване към фонда от вложители, правоотношенията са изцяло равнопоставени – между частноправни субекти. Както по националното право – чл.23, ал.2 ЗГВБ (отм.), така и по правото на ЕС – отговорът по т.1 от Решението от 25.03.2021г. по делото БВ, С-501/18 на СЕС, във връзка с тълкуването на чл.7 от Директивата, да не е предвидено изплащането на лихва за забавено изпълнение.

От изложеното следва, че държавата, нито чрез БНБ нито чрез ФГВБ, не е длъжник по облигационно правоотношение спрямо вложителите за сумата на гарантирания размер на депозита, нито е била задължена да осигури средства на фонда за изплащане на депозитите. Такова задължение няма и БНБ като юридическо лице, доколкото ФГВБ е самостоятелно юридическо лице – чл.7, ал.2 ЗГВБ (отм.) през процесния истребувателен период.

В случая неиздаването на административен акт от УС на БНБ за неналичност на депозитите в К., е условието, което при правилно транспониране на Директива 94/19, в това число изменена частично с Директива 2009/14, би

следвало да постави началото на процедурата и на срока за изплащането на гарантирания размер на депозитите от ФГВБ, което обаче не е предвидено в чл.23, ал.1 ЗГВБ от 1998г., отменен. Видно е от обстоятелствата, че поради недостиг на средства, е било невъзможно ищецът да има фактически достъп до депозита си в К. нито да получи плащане на гарантирания размер.

Ищецът е предявил претенция за присъждане на обезщетение в конкретен паричен размер, равностоен на законната лихва върху размера на гарантираните му депозити, включващи и главница и капитализирана лихва към 06.11.2014г. и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г. Следва да се посочи, че гарантираният размер на депозитите на вложителите от 196 000 лв. е равностоен на 100 000 евро, предвиден в чл.7 от Директива 94/19, изменен с Директива 2009/14. Това е така, тъй като обменният курс на еврото към българския лев е фиксиран от закона – член 29, ал.2 от Закона за българската народна банка от 1997 г. и решение № 223 на Българската народна банка от 31 декември 1998 г., според което едно евро (Е.) е равно на 1,95583 български лева (В.), както е прието и в изчисленията си вещото лице по делото.

Ищецът претендира законната лихва от определено бездействие на УС на БНБ което като последица е причинило вреди на ищеца, уточнени в исковата молба на ищеца : аз бях лишен от възможността да оперирам със сумите по депозитите си“ , като ищецът не сочи конкретна вреда,у изразяваща намаление на имуществото му. Видно и в писмената защита по делото, е извършено позоваване на чл.1, от Протокол 1 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи – относно правото на всеки свободно да се ползва от имуществото си.

Следователно, се касае за пропусната полза – изразяваща се в невъзможността ищецът да получи доходи от депозита си през исковия период, като отговорността е ограничена само до размера на гарантирания депозит. Според ищецът УС на БНБ е следвало още на 20.06.2014г. да констатира неналичност на депозитите и това е първият момент съобразно директивата, в който „следвало да бъде осигурен достъп до средствата ми“.

След издаването на решението на УС на БНБ за отнемането на лиценза, за ФВБ е възникнало задължение за изплащане на гарантираните депозити, сред които и на ищеца, доколкото такава информация е подадена за него от квесторите и депозитът му – до 196 000 лева, е изплатен. Определянето на 04.12.2014г. като начална дата за изплащане на депозитите на вложителите, изцяло зависи от решението на управляващия орган на ФГВБ. Според чл.23, ал. 5 и ал.6 ЗГВБ от 1998г. отменен, първоначалният срок е 20 работни дни от решението за отнемане на лиценза, който в случая е спазен. Касае се за законоустановен срок, предоставен на ФГВБ за да организира изплащането на депозитите. Идентичен срок за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на депозитите, е предвиден и в Директива 2009/14 за изменението на чл. 10, параграф 1 от Директива 94/19.

В сроковете за изпълнение на задълженията както на УС на БНБ така и на ФГВБ, установени от закона, не е налице бездействие, съответно не може да се вмени незаконосъобразно поведение, съставляващо отговорност за вреди. Едва след изтичането на съответния срок следва да се преценява дали е

допуснато правно бездействие в нарушение на закона, съставляващо основание за отговорност за вреди. Обратното, в процесуалните срокове за вземане на съответното решение, ищецът е длъжен да търпи неизплащането на гарантирания размер на депозита му в К..

Така процесуалният срок за издаването на решението за неналичност на депозитите е 5 работни дни след като първо БНБ се е уверила, че К. не е изплатила депозити, които са изискуеми и дължими. В случая това е станало на 20.06. 2014г., като на 27.06.2014г. са изтекли 5-те работни дни за издаването на решението за установяване на „неналичен депозит“. Считано от 30.06.2014г. – първият работен ден след срока, УС на БНБ е в изпълнение на задължението.

Едва след срока за установяването на неналичен депозит, започва да тече срокът „не по-късно от 20 работни дни“ за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на влоговете. Този срок е възможно да бъде удължен до 10 дни, както по националното право, така и по правото на ЕС - съответно чл.10, параграф 1 от Директива 2009/14 за изменение на Директива 94/19, съответно чл.23, ал.5 и ал.6 от ЗГВБ от 1998 г. – отменен.

Не може да се приеме, че срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите е възможно да бъде спазен в ситуация като процесната – липса на средства във ФГВБ. Недостигът на средства във Фонда не съставлява отговорност на Държавата чрез УС на БНБ, нито Държавата е била задължена да осигури средства от бюджета за попълването на недостига. Видно е, че след като е отнет лицензът на К. с решението на УС на БНБ от 06.11.2014г., ФГВБ е обявил изплащането на гарантирания размер на депозитите, но в случая това е станало след като са осигурени заемни средства от държавния бюджет. Следователно, е под въпрос, че преди отпускането на заема от държавата, до 20 работни дни след изтичането на срока за издаването на акта за неналичност на депозитите в К., ФГВБ ще започне изплащането им – конкретно през юли 2014г.

Следователно, няма фактически основания да се приеме, че ФГВБ не по-късно от 20 работни дни ще започне изплащане, и този срок няма да бъде удължен с още 10 работни дни. Следователно, в рамките на процесуалните срокове общо - от 5 работни дни до 35 работни дни след 20.06.2014г., или в периода от 27.06.2014г. до 01.08.2014г., ищецът не доказва, че е било възможно да получи плащане на гарантирания размер на депозита си, тъй като се касае за процесуални срокове, в които ФГВБ е било възможно да не започне изплащане. Бездействието на УС на БНБ да установи „неналичен депозит“ в този период следователно, не може да съставлява причина, ищецът да не разполага с гарантирания размер на депозита си.

Следователно, за част от исковия период: от 30.06. до 01. 08.2014г. и от 06.11.2014г. –до 04.12.2014г., искът следва да бъде отхвърлен на основание, че касае установен от закона процесуален срок, в рамките на който изплащането на депозитите на вложителите в К. зависи изцяло от вземане на решение от ФГВБ, което изключва каквато и да е връзка с правомощия на УС на БНБ, съответно с незаконосъобразна дейност, за която отговаря БНБ. След като причинната връзка с незаконосъобразна дейност на УС на БНБ

следва да бъде изключена за посочените части от исковия период – общо предявен от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., следователно и отговорността за вреди на държавата не може да бъде ангажирана, тъй като не е налице един от кумулативните елементи за ангажирането на тази отговорност, както по правото на ЕС така и по националното право – пряката причинна връзка между претенцията за вреди и поведение на съответната институция.

За останалата част от исковия период – от 01.08. 2014г. – до 06.11.2014г., по основателността на иска за вреди съдът съобрази следното:

Правото на ЕС допуска увредените лица да имат право да искат обезщетение не само за действителните вреди (*damnum emergens*), но и за пропуснатите ползи (*lucrum cesan*) както и да претендират лихви - например Решение от 13 юли 2006 година по съединени дела с-295/04 до с-298/04, М. и други, т.95). Ищецът следва да докаже, че е претърпял действителни вреди или пропуснатата полза в такъв размер, изразяващи се съответно в намаление на имуществото му или пропуск да се увеличи имуществото, които вреди са произтекли по единствена причина - незаконосъобразната административна дейност, в която се обвинява УС на БНБ.

В казуса по делото ищецът претендира само пропуснатите ползи (*lucrum cesan*), но не доказва, че е пропуснал да увеличи имуществото си с доход, равен на претендираното обезщетение. Това би било така, в случай, че ако е имал достъп до депозитите си в гарантирания размер, е могъл да получи доход от тях в размер на претендираното обезщетение, равностойно на законната лихва. Както претендира ответникът, дори вредите да се претендират от невъзможността сумата на гарантирания размер на депозита да бъде вложена в банка на депозит, то ищецът не би получил като доход лихва, равна на законната лихва. Това действително е така по аргумент от решение №82/ от 30.06.2014г. на УС на БНБ – лист 80 от делото, с което намалява лихвите по депозитите в К. до средните такива в банките към този момент. Видно е, че на основание решението, считано от 01.07.2014г., депозитът на ищеца вместо с лихвен процент 8,50% по договора му с К., е следвало да се прилага лихвен процент в размер на 2,59%. Видно от мотивите на решението на УС на БНБ, че лихвените проценти в К. по различните видове депозити, се отклоняват от средният им размер.

Както следва от съдебната практика – Тълкувателно решение № 3 /12.12.2012г. на ВКС по тълкувателно дело № 3/2012г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегии на ВКС: „ ..*пропуснатата полза представлява реална, а не хипотетична вреда, това предположение винаги трябва да се изгражда на доказана възможност за сигурно увеличаване на имуществото и не може да почива на логическо допускане за закономерно настъпване на увеличаването.*

Пропуснатата полза е елемент от фактическия състав, пораждащ правото на обезщетение. Поради това и при липса на изрично установена в закона презумпция за настъпването ѝ, пропуснатата полза не се предполага, а следва да бъде доказана в процеса. Само ако бъде доказано, че при точно изпълнение на длъжника имуществото на кредитора е могло да бъде увеличено, ще бъде постигната целта на предвиденото в

обезщетяване - да се поправят претърпените от кредитора вреди, без да се допусне обогатяването му за сметка на длъжника.“

В случая ищецът не доказва вероятността да вложи в друга банка сумата по вземането си от К., и да получи доход, съответен на претендирания размер. Твърдението за възможността да получи доход през разглеждания исков период е изцяло хипотетично и нереалистично, предвид обстоятелствата, обусловили ситуацията с К. – масово теглене на депозити, ситуацията на предстоящи парламентарни избори и непостигнато съгласие за приемането на пакет от закон за оздравяване на К., основани на ново законодателство в банковия сектор в рамките на ЕС, обозначаващо общо като „Б. III“.

Същевременно, ищецът е получил доходност в периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г., в който период се включва и разглеждания исков период. Това е видно от обсъденото подробно по фактите от съда. След като вземането на ищеца от К. за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. е нараснало на основание капитализирани лихви, то следва, че разликата – капитализираните лихви, с която вземането се е увеличило, съставлява доходност за всяка единица от вземането на ищеца и се включва във всяка единица от вземането.

Видно от цитираното по-горе решение по делото М., т.97, присъждането на лихвите в съответствие с приложимите национални правила е необходим елемент от обезщетението, но при липсата на общностна разпоредба, на основание принципите на равностойност и предвидимост, държавата-членка в съответствие с вътрешния правен ред следва да установи обхвата на обезщетението на вредите. Както се посочи, нито по правото на ЕС нито по националното право, в това число в ЗГВБ или в ЗБНБ, не е установена презумпция, че при забава за изплащане на гарантираните депозити на вложителите, се дължи законна лихва за периода на забавата върху гарантирания размер.

След като нито от правото на ЕС, нито от чл.4 ЗОДОВ произтича конкретен размер на обезщетение от нарушение на правото на ЕС поради неизпълнение на задължение за издаване на акт, и в двата случая размерът на обезщетението не се предполага, а следва да бъде доказан, то в казуса по делото не може да се презюмира, че обезщетението съставлява именно законната лихва.

Следователно, през целия исков период ищецът не е претърпял вреда във вид на пропуснатата полза, тъй като е увеличил вземането си от К.. В размера на гарантирания депозит е получил изплащане на този допълнителен доход, видно от установеното от данните от К. и посочено въз основа на заключението по делото, каква е частта на главниците и лихвите, получени от ищеца, в това число за исковия период.

Ищецът претендира обезщетение в размер на законната лихва върху вземането му от К., което включва и начислени договорни лихви, тоест, върху сума, която включва и капитализиран доход от вземането му – **196 000,00 лв.** След като ищецът е получил доходност от лихви върху вземането си за гарантирания размер на депозита, в това число за целия исков период и на основание чл.119, ал.5 (отменен) ЗКИ, без да е предвидено изрично

начисляване на законна лихва като обезщетение за забава с капитализиране на лихвата по посочената разпореда, то присъждането на претендираната законна лихва върху капитализирана вече лихва – доход от същото вземане, ще съставлява неоснователно обогатяване, според тълкуването на ВКС, цитирано по-горе. Както се посочи, на основание правото на ЕС, съдът също е задължен да следи обезщетението да не съставлява неоснователно обогатяване.

Предвид на изложеното, исковата претенция за присъждането на законната лихва върху главницата от – **196 000,00** лева, за периода от 01.08.2014г. до 06.11.2014г., също следва да се отхвърли, тъй като не се доказва, ищецът да е претърпял вреди поради невъзможността да получи доход от депозита си.

По заявеното основание в исковата молба, че ищецът е бил лишен от собствените си средства,

Както се обсъди по-горе, ищецът на основание договорите си за депозит е имал вземане от К. - кредитното салдо по сметката му, а не право на собственост върху конкретна вещ. Въпреки това следва да се посочи, че както следва от чл.1 от Протокол 1 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, от чл. 17 вр. чл. 52, параграфи 1 и 3 от Хартата за основните права на ЕС, и е установено в съдебната практика, правото на собственост не е абсолютно и са допустими ограничения.

Разглежданото основание- ищецът е бил лишен от собствените си средства, изисква следователно отговор на въпроса дали БНБ е имала основание да наложи по-малко обременителни мерки, за да незасяга правата на вложителите за достъп до депозитите им. В тази връзка съдът съобрази следното:

Решението за отнемането на лиценза на К. е акт от упражнено правомощие за надзор над кредитна институция, видно е , че същото се основава на чл.103, ал.1, т.1 , ал.2, т.25 от ЗКИ, озаглавен Надзорни мерки, които основания са обсъдени подробно по-горе. Както следва от цитираното решение по преюдициално дело С-501/18г., т.57 и т.58 от него, и отговора на първи въпрос от диспозитива, правото на ЕС и конкретно защитата на вложителите в банки, предвидена по чл.7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чийто депозити са станали неналични.

Съгласно задължителната съдебна практика в казус като процесния - Решение на дата 25.03.2021г., по преюдициално дело С-501/18г. на Съда на ЕС, настоящият състав на съда следва да съобрази даденото тълкуване с отговора на четвърти въпрос от диспозитива на решението, а именно:

"4.Член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо

кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери."

Видно от т.105 и т.106 от мотивите на решението на Съда на ЕС, мерки за временно преустановяване на плащанията са такива по чл.2, седмо тире от Директива 2001/24 и за същите се прилага правото на Съюза по смисъла на чл.51, параграф 1 от Хартата за основните права на ЕС, те трябва да са съобразени с основните права и в частност с правото на собственост, гарантирано по чл.17, пар.1 от Хартата. Посоченото право не е абсолютно и упражняването му може да подлежи на ограничения при условията по чл.52, пар. 1 от Хартата - тези ограничения да са предвидени в закон, зачитат основното съдържание на това право и при спазване на принципа за пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

Същевременно, в т.108 от мотивите Съдът на ЕС посочва, че след като мерки за временно преустановяване на плащанията като процесните имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция, трябва да се приеме, че те действително отговарят на призната от Съюза цел от общ интерес, финансовите услуги играят централна роля в икономиката на Съюза, тъй като банките и другите кредитни институции са основен източник на финансиране, банките често са тясно взаимосвързани и много от тях осъществяват дейност на международно равнище. По тези съображения е изведено, че има опасност неплатежоспособността на една или повече банки от да се разпростре бързо към други банки в съответната държава-членка или в други държави -членки, което създава опасност да обхване и други сектори на икономиката.

По т.109 от мотивите на решението, съдът е указал на националния съд, че следва да провери, дали други по-малко обременителни мерки, като частично преустановяване на плащанията или частично ограничаване на дейността на К., биха постигнали същите резултати. При тази проверка съдът приема следното:

Видно от решението на БНБ за поставянето на К. под особен надзор, същото е обосновано с чл.115, ал.2, т. 2 и т.3 от ЗКИ в относимата редакция, които разпоредби определят в кои случаи се счита, че е налице опасност от неплатежоспособност на банка: по т.2, когато ликвидните активи по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост; по т. 3 – банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори.

В случая на 20.04.2014г. ръководството на банката е декларирало пред БНБ спиране на плащанията и на всички банкови операции поради изчерпване на ликвидност. Тези обстоятелства попадат в предвиденото по чл.115, ал.2 ,т.2 и т.3 ЗКИ в относимата редакция преди ДВ брой 62/2015г. и сочат, че към 20.06.2014г. самото ръководство на К. е преценило, че същата е неплатежоспособна.

Данните, че ръководството на К. е информирало БНБ на 20.06.2014г., че поради изчерпване на ликвидността е разпоредено преустановяване на разплащанията и всички банкови операции, както и останалите обстоятелства, са повторени в мотивите на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност на К. от 06.11.2014г. С Решение №1443/03.07.2015г. по т.д.[ЕИК] г. на Софийски апелативен съд, е определена датата 20.06.2014г. като начални датата на неплатежоспособността на К.. Решението на съда по този въпрос е задължително. Макар и посоченото установяване да е извършено впоследствие, то на 20.06.2014г. няма данни, че е било възможно да се приеме каквато и да е степен на платежоспособност на банката.

Следователно, по горните съображения, отговорът на въпроса съществувала ли е възможност да бъдат приложени по-леки мерки за банков надзор към 20.06.2014г. вместо наложените: спиране изпълнението на всички задължения и налагане на забрана да извършва всички дейности по лиценза за извършване на банкова дейност на К., следва да бъде отрицателен. Целта за оздравяване на К. в рамките на особения надзор не е могло да бъде постигната по друг начин, освен чрез ограничаването на достъпа на вложителите до депозитите им. Както твърди и ищецът, чрез оздравяването на кредитната институция, вложителите ще имат възможност да получат в пълен размер депозитите си.

Целите на Директивата за гарантирането на депозитите, според СЕС, са едновременно да защитят вложителите и да се осигури стабилността на банковата система, като се избегнат масовите изтегляния не само от кредитни институции в затруднение, но и от стабилни такива, след загуба на общественото доверие в стабилността на банковата система - Решение по *Съединени дела С-688/16 и С- 109/16, А.*, т.83, каквото положение неминуемо е щяло да възникне при непредприемане на процесните надзорни мерки, Решение по *Дело С-44/79, Н., т.19*).От Решението по *Дело С-265/87 S. HS K. G.&Co. KG*, т.15 и други, се извежда, че правото на собственост като принцип на правото на Общността, не представлява неограничено предимство, а трябва да се разглежда в светлината на социалната функция на дейностите, защитени с него.

От всичко изложено следва, че с процесните решения УС на БНБ, като не е предоставила достъп до депозита на ищеца в К., не е засегнала правото на собственост на ищеца по чл.17 от Хартата за основните права на ЕС, тъй като вземането му в първоначалния размер е нараснало и е получил доход. Ограничаването е било в обществен интерес, по-конкретно в интерес на стабилността на банковата система в страната като цяло.

На основание всичко изложено, ищецът не доказва, да е претърпял вреда във вид на пропусната полза поради невъзможността да получи доходи от

гарантирания размер на депозита си през исковия период, и на основание незаконосъобразното бездействие на УС на БНБ да установи неналичност на депозитите на вложителите в К., поради което от 30.06.2014 г. и до 04.12.2014г., ищецът е търпял вреди в размер на законната лихва върху паричното задължение за гарантирания размер на депозита му – общо в размер на 196 000 лева - в размер на 8 627 лв. размер на законната лихва, претендирана като вреди.

Освен поради отхвърляне на главния иск, следва да бъде отхвърлено искането за присъждане на законната лихва върху размера на главницата и на още едно основание. Когато размерът на обезщетението представлява законна лихва, е недопустимо да бъде присъждана и законна лихва до датата на окончателното плащане – Решение № 300/09.01.2019г. на ВКС по гр.д. 2262/2018г. IV г.о. ГК.

При този изход на делото, съдът следва да се произнесе по отговорността на ищеца за разноси по делото и претенцията на ответника за адвокатско възнаграждение, направено с молба – списък на разноските и представени доказателства в последното съдебно заседание, съдът приема следното:

В казуса по делото е приложима редакцията на чл.10 ЗОДОВ до изменението ѝ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г. Това следва от пар.6, ал.1 на ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ, обн. ДВ брой 94/2019г. от 29.11.2019г., според която разпоредба този закон се прилага за предявените искови молби след влизането му в сила. В казуса по делото исковата претенция е предявена на дата 18.02.2016г., пред АССГ. По тези съображения чл.10, ал.4 ЗОДОВ, нова разпоредба, приета с посоченото изменение на закона, не е приложима, приложима е правната уредба до приемането на изменението на чл.10 ЗОДОВ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г.

ЗОДОВ предвижда ищецът да бъде осъден да заплати на ответника само „разноси по производството и само ако изцяло оттегли иска. Така съгласно чл. 10, ал.2 ЗОДОВ, в действащата редакция - след ДВ брой 43/2008г.:" Ако искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разноските по производството.". Без съмнение разпоредбата има предвид разноси по съдебното производство а не присъждане на възнаграждение за адвокат на ответника. По процесното искане на ответника БНБ за присъждане на понесени разходи за възнаграждение на адвокат, на основание отхвърляне на иска спрямо него, чл.10, ал.2 ЗОДОВ в относимата редакция, е неприложим, нито друго правно основание по АПК или ГПК, на основание следното:

-В разпоредбата на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, която е специална уредба по отношение на нормите на чл.143 АПК и чл.78 ГПК, законодателят не е предвидил изрично, че при отхвърляне изцяло или частично на предявените искове, на ответника се дължи заплащане на възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв или юрисконсултско възнаграждение, ако е бил защитаван от юрисконсулт.

-Липсата на изрична уредба по този въпрос не е празнота в правото, която следва да се запълни по аналогия на закона чрез прилагането на норми на АПК или ГПК. Това е така именно поради наличието на изричната уредба по

този въпрос в чл. 10, ал.2 ЗОДОВ по отношение на едната страна в производството - ищецът.

-В подкрепа на тези изводи, че българският законодател изрично е ограничил чрез специална уредба финансовата тежест, която следва да понесат ищите по исковете за вреди на основание чл.1, а.1 ЗОДОВ, е и даденото тълкуване от Европейският съд по правата на човека за правото на достъп до съд по чл.6, т. 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи - решението от 12 юли 2007г. по делото С. срещу България, в което освен другото съдът е приел, че :

"от практическа гледна точка налагането на съществена финансова тежест след приключването на процедурите може да играе ролята на ограничение на правото на достъп до съд...", "останалите разноси също не следва да съставляват неразумно ограничение на правото на достъп до съд." - т. 54 и т. 59 от мотивите на решението.

Следва да се посочи, че именно след постановяване на това решение, е приета редакция на чл.10, ал.2 ЗОДОВ –с ДВ брой 43/2008г.

- Освен горното, възнаграждението на адвоката, заплатено от ответника по иска, не съставлява „разноси по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ. Конкретно на въпроса дали възнаграждението за процесуално представителство, платено от ответник по иска за адвокатско възнаграждение или възнаграждение на юрисконсулт представлява „разноси по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, следва да се даде отрицателен отговор. В чл. 10, ал.3 ЗОДОВ законодателят е предвидил хипотезите, в които ответникът може да бъде осъден да заплати на ищеца държавна такса, разноси и възнаграждение на адвоката или юрисконсулта за процесуално представителство, ако искът бъде уважен изцяло или частично. Законодателят идентично е разграничил като е посочил отделно възнаграждението за един адвокат от разностите по производството в текстовете на чл. 143, ал. 1 АПК и в чл. 78, ал. 1 ГПК. Следва да се отбележи, че друг извод не следва и от съдържанието на чл. 75 и 76 ГПК - разностите по производството са такива за свидетели и вещи лица и касаят разходи, необходими за извършване на процесуални действия по искания на страните (чл. 76 ГПК), т.е. разноси за събиране на доказателства в хода на съответното съдебно производство и които се определят от съда.

-По арг. от чл. 15, ал.3 от Закона за нормативните актове, разпоредбите възлагащи финансови тежести за една от страните по делото следва да се тълкуват стриктно. А от съдържанието на обсъдените разпоредби следва извода, че законодателят изрично разграничава "разноси за производството" от възнаграждение за един адвокат, респективно юрисконсултското възнаграждение. Последните, макар и да са разходи по делото за съответната страна, не са разноси по производството по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ.

-В заключение, в приложимата редакция на чл.10 от ЗОДОВ следователно не е предвидено изрично възстановяването на разхода за ползваната от ответника по иска адвокатска услуга или заплащане на юрисконсултско възнаграждение в негова полза, в хипотезата на отхвърляне на иска за отговорност за вреди, а норми по АПК или ГПК, уреждащи в тежест на ищеца

дължимост на такова възнаграждение, са неприложими според настоящия съдебен състав.

По тези съображения, настоящият съдебен състав приема, че приложимата правна уредба по ЗОДОВ не предвижда възстановяване на разходи на ответника за процесуално представителство при отхвърляне на процесния иск, с оглед на което и искането не следва да бъде уважено.

Що се касае до разноските по производството, то същите са в размер на 350 лева и за вещо лице, които съгласно чл.9а, ал.2 ЗОДОВ са платени от АССГ. За посочената сума ищецът следва да бъде осъден да ги заплати на съда, на основание чл.10, ал.2 ЗОДОВ. Същите са били необходими, както следва от т.114 от решението по делото К., а именно: *„114. Трето, обстоятелството, че депозитът на ищеца в главното производство е изплатен ведно с дохода от лихви, начислени включително за периода от 20 юни 2014 г. до 6 ноември 2014 г., има отношение към твърдяната от г-н К. вреда, а не към наличието на достатъчно съществено нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.“*

На основание всичко изложено, исковите претенции са изцяло неоснователни, като съдът следва да постанови отхвърлянето им, без да присъжда разноски на ответника за процесуално представителство, а само в полза на АССГ разноски за производството, с оглед на което и на основание чл.172, ал.2 АПК, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от П. М. Б., с ЕГН [ЕГН] с адрес в [населено място], срещу Българска народна банка със седалище [населено място], обективно съединени иски:

1) Иск за сумата от 209 715,78 лв. за обезщетение за причинени имуществени вреди, представляващи разликата между вложенията му в банкови депозити в Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност и изплатения от Фонда за гарантиране на влоговете в банките гарантиран размер на депозитите в размер на 196 000 лв., ведно със законната лихва върху главницата, считано от 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение.

2) Иск за сумата от 8 627 лв. за обезщетение за вреди в размер на законната лихва поради забавено плащане на обезщетението за гарантирания депозит (в размер на 196 х.лв.) и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на завеждане на исковата молба - 18.06.2019г., до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА П. М. Б., с ЕГН [ЕГН] да заплати в полза на Административен съд София-град сумата от 350 (триста и петдесет) лева за разноски по производството по делото.

Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховен административен съд на Република България в 14-дневен срок от

съобщаването му.

Съдия: